CAES. BARONII

S. R. E. PRESBYTERI CARD.

TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI

Sedis Apoſtolicæ Bibliothecarij

Paraneſis

Ad Rempublicam Venetam.

ΔΗΛΟΣ ΝΙΚΗ

R O M AE

M. DC. VI.

CAES. BARONII

S. R. E. PRESBYTERI CARD.

TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI

Sedis Apostolicæ Bibliothecarij

Paraenesis

Ad Rempublicam Venetam.

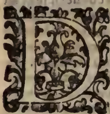

ΔΗΛΟΣ ΝΙΚΗ

ROMAE.

M.DC.VI.

CAES. BARONII
S. R. E. PRESBYTERI CARD.
TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
Sedis Apoſtolicæ Bibliothecarij
Parænesis
Ad Rempublicam Venetam.

OLEO vehementer, quod hortaturus vos, quos plurimum diligo, nullis tamen ſalutationibus, quæ communicatorijs ac pacificis [a] litteris inter Catholicos, Catholica communicatione coniunctos, in concordiæ ſymbolum præfigi conſueuere, more maiorum, permulcere liceat: ſed ſalutationibus interciſis, non aliter, quam ſi ad homines extra Chriſtianam religionem errantes Gentiles ipſos ſcribendum foret, vobiſcũ agere fas ſit: iubente id potiſſimũ Domino [b] noſtro Chriſto IESV, vt qui Eccleſiam non audierit, ſit nobis tamquam Ethnicus & Publicanus. cum tamen his infelicibus vos ipſos reddideritis infeliciores; ſiquidem non ſolum Eccleſiam non audiſtis, ſed ſpreuiſtis, contempſiſtis, ignominia ſumma inſuper affeciſtis, publicis datis litteris, omni execratione digniſſimis, quas tamquam oſtentum Eccleſia vniuerſalis exhorruit, & vt monſtrum excuſſit. Quis Orthodoxorum, timens Deum, qui legat veſtras litteras contemptu plenas, non ſtatim offenſi numinis zelo exæſtuans, ex intimis præcordijs in propheticum [c] illud erumpat: Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini vehementer,] cum portæ [d] inferi adeo extolluntur contra Regnum cælorum, quod eſt Eccleſia, ac ipſum Dominum? At ſicut omnium in Deum bellum gerentium certus eſt caſus, ita nec dubia ruina, ſecundum illud ſacrarum ſententiarum: [e] Qui in altum mittit lapidem, ſuper caput eius cadet.]

a August. epist. 162.
b Matth. 18.
c Ierem. 2.
d Matth. 16.
e Eccli. 27.

Cum igitur ea ſit communis vox exclamantium in vos Orthodoxorum: ſilere ne potuerunt ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ad quos non ſolũ ſui capitis, ipſius Romani Pontificis defenſio ſpectat, ſed qui cuiuſcumque pro Eccleſiaſtica libertate tuenda laborantis ſuſcipere patrocinium teneantur, ita ad eos martyrij candidato ſcribente, & iam ſanguinis voce clamante S. Thoma Cantuarienſi Ar-

a Cod. Vat. in app. ep. S. Tho.

chiepiſcopo: [a] Qua conſcientia diſſimulatis iniuriam Chriſto illatā in me, immo & in vobis, qui Chriſti vicem gerere debetis in terra? Nonne cauſa mea ſimul veſtra eſt? immo penitus veſtra, tueri videlicet tuentes Eccleſiaſticam immanitatem?] Tanto igitur claſſico excitati, hortationem aggredimur, ſed quæ me prius doloris iaculis feriat, & vos pungat reprehenſionis aculeis ad ſalutem paratis. ita enim dictat exuberans dilectionis affectio, qua ſitio ſalutem veſtram in viſceribus Chriſti: Vnde & huius ſeries exhortationis emanat, nempe de corde [b] puro, conſcientia bona, & fide non ficta.

b 1. Tim. 1.

Quamobrem occurrentes veſtræ manifeſtæ perditioni, hiſce vos (vt in re valde ſeria) diuinis oraculis compellare compellimur: Quare [c] auerſus eſt populus iſte in Ieruſalem auerſione contentioſa? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti. Attendi & auſcultaui, nemo quod bonum eſt loquitur: nullus eſt qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, dicens: Quid feci? Omnes conuerſi ſunt ad curſum ſuum, quaſi equus impetu vadens ad prœlium.] Vt viſus ſit optaſſe, quod fugiendum eſſet maximum omnium malum. Auerſio plane illa contentioſa eſt, qua diluenda peccata, ad pœnitentiam patefacta, atque damnata verbis ac ſcriptis, mira animi firmitate, immo dura obſtinatione, ac furenti pertinacia defendi dicuntur ab omnibus, dum omnium nomine Senatorum litteræ aduerſariæ promulgantur: cum tamen probe nouerimus, ſtudia iſta haud ab omnibus Senatoribus comprobari, immo prudentiorum ſententijs condemnari, atque lacrymis deplorari. Et quamuis aduerſantes dicāt (quod ibidem ſubijcitur a Ieremia) Sapientes nos ſumus, & lex Domini nobiſcum eſt: in eos ipſe iſta retorquet, dicens: Vere mendacium operatus eſt ſtylus mendax ſcribarum.] Vt merito illis, quos eadem peccata perſtringunt, vrgent, & damnant, timendum ſit, ne eadem quæ ibi ſubijcitur diuinitus immiſſa vindicta in exterminium gentis illius, vos maneat, vt feriat, perdat, atque conſumat. quod Deus a vobis auertat. Contingat enim me prius vita fungi, quam iſta adeo funeſta videre. Sumus, ſumus, ſicut & fuimus ſemper (teſtis eſt Deus) omnium veſtrum amantiſſimi & ſtudioſiſſimi, ſemper memores charitatis veſtræ, qua nos excepiſtis, cū Venetias veniſſemus, vt quantumlibet immeritus, & peccator, de vobis tamen mihi ſit propemodum prædicandum, quod Apoſtolus ait de Galatis: [d] Sicut Angelum Dei excepiſtis me, ſicut Chriſtum IESVM.] memores & frequentis per dies ſingulos concurſus & accurſus ampliſſimorum Senatorum, atque illuſtriſſimorum magiſtratuum, nos conuenientium, & (ſecundum illud Ioannis [e]) deducentium digne Deo.] cum & quadam amoris exuberantia coegiſtis, & extorſiſtis importune impertiri vobis aliquid gratiæ ſpiritualis in miniſterio verbi Dei, vt ſic penes vos noſtri apoſtolatus licet indigne perfuncti reman ſerint qualiacumque impreſſa veſtigia. Currebatis [f] bene, quis vos impediuit veritati

c Ierem. 8.

d Galat. 4.

e Ioan. ep. 3.

f Galat. 5.

ritati non obedire? (sic vos arguam verbis Apostoli.) Vtinam abscindantur qui conturbant vos,] & mergunt in profundum abyssi, ipsum imum barathrum peccatorum, quod est disciplinæ contemptus. sic enim in sacris oraculis scriptum est: [a] Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.] *a Prou. 18.*

Ad quod puniendum siue expiandum delictum, quo ipse peccans perpurgari nolit inuitus, quod non accuset, magis autem defendat, opus fuerit ecclesiastico conflatorio censurarum (Est enim ignis in Sion, [b] & caminus eius in Ierusalem) ad combustionem peccatorũ. *b Isai. 31.* In qua quidem fornace sic ardet ignis, vt purget, non autem consumat nisi peccatum. Nam & [c] Corinthius ab Apostolo in hanc est fornacem immissus, in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini. *c 1. Cor. 5.* ita plane vbi bono remedio vtitur bene patiens, accidit iuxta illud Prouerbiorum: [d] Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum: aufer impietatem de vultu Regis, & firmabitur iustitia thronus eius.] *d Prou. 25.* fiatq; quod & per Isaiam est pollicitus eidem populo suo, dicens: [e] Conuertam manum meam ad te, & excoquam ad purum scoriam tuam, & auferam omne stannum tuum, & restituam iudices tuos, vt fuerunt prius, & consiliarios tuos, sicut antiquitus. *e Isai. 1.* Post hæc vocaberis Ciuitas iusti, Vrbs fidelis.] Ita quidem agitur res feliciter, si qui ad purgandum in conflatorium mittitur, non contradicat, nec augeat potius resistendo peccatum. Est enim tantæ officinæ opifex Deus, idemq. ignis Dominus noster IESVS Christus, quod [f] Malachiæ diuinitus ostensum est, qui ait: Ipse quasi ignis conflans,] & quod subdit: Sedebit conflans & emundans argentum.] *f Malach. 3.* Qui & docuit ista suos Apostolos: [g] Omnia, inquiens, quæ audiui a Patre meo, nota feci vobis] & collaborat vna cum ipsis. *g Ioan. 15.* Nam hæc ad eos: Vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.] Præficiens vero operi Petrum, hæc ad eum: [h] Tibi dabo claues regni cælorum. *h Matth. 16.* Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis.] & spondens affore iugiter præsentia sua ait: Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ego in medio eorũ sum.] & contestans, se etiam non solum cum suis, sed & in suis esse, adijcit: [i] Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.] *i Luc. 10.*

Vnde summa fiducia, qui diuinitus ab eo ipsius successor subrogatus est Paulus, Pauli his potuerit ac debuerit vti verbis: [k] An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus? *k 2. Cor. 13.* Quibus est vsus verbis Apostolus, cum comminatus est supplicium Corinthijs delinquentibus, vt sciret Ecclesia, vltori scelerum assistere Deum Episcopo, eius honorare ministerium, approbare auctoritatem. Hoc vniuersorum sanctorum Patrum concilium probat: quod denique scriptor suorum temporum luculentissimus Petrus ad Cælestinum Pontificem scribens, his verbis insinuat: [l] Princeps Apostolorum *l Petr. Bles. epi. 146.*

adhuc

adhuc in Apoſtolica Sede regnat & imperat, & in medio eſt conſtitutus iudiciarius rigor. Illudq. reſtat, vt exeratis in maleficos, Pater, gladium Petri, quem ad hoc conſtituit ſuper gentes & regna. Chriſti Crux antecellit Cæſaris aquilas: gladius Petri gladio Conſtantini, & Apoſtolica Sedes præiudicat Imperatoriæ poteſtati. Veſtra poteſtas a Deo eſt, an ab hominibus? Nonne Deus deorum locutus eſt vobis in Petro Apoſtolo, dicens:[a] Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis?] Non ergo degenerat in herede Petri dignitatis Apoſtolicæ reuerenda ſucceſſio.

a Matth. 16.

Paulus igitur, idemq. Petrus, vicem Chriſti agens in terris, ſuorum ſanctiſſimorum prædeceſſorum exemplo, ſalubre, idemq. neceſſarium ad ſalutem remedium eſt operatus in vobis, iam in certum prolapſis interitum, quo Imperatores & Reges eodem morbo duræ pertinaciæ laborantes redditi ſunt priſtinæ ſanitati, & inter alios, qui penes vos curatus eſt Fridericus Aenobarbus, diuturnus & obſtinatus hoſtis Eccleſiæ; cupidiſſimusq. idem Pontifex veſtræ ſalutis, ſalutaria vincula parauit, ad perpurgationem conflatorium amoris incendit, cum in vos tonitrui inſtar cælitus lapſi ad perterrendum, potius quam ad perdendum, ſalubrem ſententiam excommunicationis intorſit in ſacro illo eodemq. pleno fratrum conſeſſu, vniuſcuiuſque rogata ſententia. Tunc plane accidit ſecundum illud propheticum:[b] Commota ſunt ſuperliminaria cardinum a voce clamantis.] cum nimirum ſacro ſuffragio reuerendiſſimorum S. R. E. Cardinalium eadem ſententia diuerſis rationibus ſtabilita, diſertis verbis aſſerta, magna animi conſtantia confirmatur ab omnibus, & roboratur: quod ſcirent omnes, a Deo decretum, quod eſſet per eius Vicarium promulgatum ſumma prudentia, atque ſcientia. ſic namque ipſi, rem tantam agentes maiorum ſuorum exemplo, memores patriæ vocis, qua olim [c] Romanus Clerus ita litteris contra ingruentes ſchiſmaticos ſanctum allocutus eſt Cyprianum: Abſit ab Eccleſia Romana, vigorem ſuum tam profana facilitate dimittere, & neruos ſeueritatis, euerſa Fidei maieſtate, diſſoluere &c.] Sicq. priſtinum retinuerunt cum ſano capite coniuncta membra vigorem. Factum eſt igitur, vt quod maiorum exemplo fuerat faciendum, & facientibus bene ceſſiſſe ſciretur.

b Dan. 4.

b Apud Cypr. epiſt. 31.

At hic (quod lamentatus eſt [d] Ieremias) defecit ſufflatorium, in igne combuſtum eſt plumbum. Fruſtra conflauit conflator; malitiæ enim eorum non ſunt conſumptæ.] & quod queritur [e] Ezechiel dicens: Multo labore ſudatum eſt, & non exiuit de ea nimia rubigo eius neque per ignem. Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non es mundata a ſordibus tuis. Ego Dominus locutus ſum.] Quibus ita peccantibus alterum de duobus euenire ſolet, & quod terribilius, illud, vt iſtiuſmodi a Deo penitus deſerantur, ſecundum

d Ierem. 6.

e Ezech. 24.

cundum illud diuinum oraculum: [a] Curauimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam.] Vt sit maxima omnium illa comminatio, quam intulit in furore suo per Ezechielem: [b] Requiescet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quiescam, nec irascar amplius.] Vnde & deducta vulgata illa antiquorum ore sententia, a priscis etiam Gentilibus tamquam axioma recepta: [c] Nihil esse infelicius felicitate peccantium,] ab antiquis etiam Christianæ religionis [d] tractatoribus pariter vsurpata. Alterum vero totum misericors & peccantibus maxime vtile: nempe vt qui in conflatorio Ecclesiæ sancto pioq. ipsorum repugnante malitia, & aduersante proteruia, mundari non meruerunt, in aliam longe ardentiorem, manibus hostium præparatam, incensamq. hostilibus flammis fornacem comburendi mittantur, vt factum est populo Iudæorum, cum eorum ciuitas cum templo in direptionem, combustionem, & desolationem; ipsi autem dati sunt in captiuitatem Assyriorum, ad quos ista declamauerat iussu Domini Propheta sanctus: [e] Eo quod versi estis omnes in scoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem, vt succendam in ea ignem ad conflandum. sic congregabo in furore meo, & in ira mea, & requiescam: & conflabo vos: & congregabo vos, & succendam vos in igne furoris mei, & conflabimini in medio eius &c.] quæ hæc & alia ibi posita immensa mala; quæ tamen & exoptanda magis fuerint, quam relinqui miseros obstinate peccantes, maiori ira Dei in æternum plectendos.

a Ierem. 51.
b Ezech. 16.
c Senec. de diuin. prou. c. 3. ex Demetrio.
d Origen. in Patriarch. Hieron. epist. 33.
e Ezech. 22.

At quid profuit, quod tu, confringens iugum Domini, & rumpens vincula ipsius, dixisti: [f] Non seruiam?] cum ista conuertantur in damnum tuum, sicut populo illi, qui ligneas [g] confringens catenas, expertus est ferreas. Sic (inquiens Dominus) malitia tua [h] arguet te, & auersio tua increpabit te, & scito, quia malum & amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum.] Vis scire quam malum? ex verbis Domini facile est subducere rationem. Qui contestatus, ne vel vnus ex pusillis qui in eum crederent, contemni deberet, est comminatus supplicium quam acerbissimum in eum, qui scandalizauerit [i] vnum de pusillis: adeo vt ne in illud incurreret, expediret potius, vt suspenderetur mola asinaria de collo eius, & demergeretur in profundum maris. Quæ, rogo, pœna manebit peccantem in maximum, si ita horrenda atque terribilis teneat eum, qui peccauerit in pusillum? vnde merito tunc illud Dominus exclamauit: Væ mundo a scandalis.]

f Ierem. 2.
g Ibid. 28.
h Ierem. 2.
i Matth. 18.

Vis adhuc scire quam amarum? prophetica veluti in te conuersa oracula intuere. Est namque sermo Dei gladius vtraque [k] parte acutus ad feriendum, sicuti anteriora, etiam posteriora: vt vbi par culpa, par feriat quoque vindicta. Ieremiam itaque [l] audi & pauesce dicentem: Quæ habitas super aquas multas, locuples in thesauris, venit finis tuus pedalis præcisionis tuæ.] Præcisam namque te pedali

k Apoc. 1.
l Ierem. 51.

dali præcisione a trunco per excommunicationis sententiam constat. Posthac bona quænam speranda? & mala quæ non timenda? a radice præciso ramo quis vlterius viror? Radix est namque ex sententia [a] Cypriani ipsa Romana Ecclesia, quæ plurimo germine se diffundens in arborem, in Catholicam crescat, e qua si præciditur ramus, arescit ad ignem. Ipsa quippe omnium in terra mater, vt Deus in cælo Pater. Adeo vt eiusdem [b] sententia Martyris, habere non possit Deum Patrem, qui non habet Ecclesiam matrem,] Romanam intelligens, dum ait, quod in Petro vna Christi Ecclesia, vna Cathedra demonstratur. Vides igitur quam amarum, præcisam te ab Ecclesia, præcisam esse pariter a Domino Deo tuo? Hæc vero damna vestra duplicantur mensura conferta & coagitata, si non sentitis ea vestra colla prementia; sed si contemnitis, centuplicantur ipsa, immo crescunt in infinitum. quæ tanta mala vt caueatis, hortamur, rogamus magis, & exoramus.

[a] Cyprian. epist. 55.

[b] Idem de Vnit. Eccl Cath.

Sed quoniam vos, vt olim auersatrix [c] Israel incredibili aduersus Deum contendens pertinacia, adhuc insane dicebat: Absque peccato, & innocens ego sum.] cum Deus ad eam: Ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccaui,] vos, inquam, excusantes excusationes in peccatis, immo defendentes, & redarguentes qui iuste redarguunt, Deo pugnaciter & Ecclesiæ restitistis: prouoco vos ad prima Christianæ Fidei rudimenta, immo ad ipsius Naturæ cunabula, a quibus aberrantes, per deuia ferri, inferriq. in abrupta precipitia sit necesse.

[c] Ierem. 2.3.

Iure namque diuino atque humano sacra a profanis esse debere distincta, & diuersæ censeri penitus rationis: norunt omnes, adeo vt de his nulla dubitatio esse possit. Sacra autem quam illæsa voluerit Deus in sua Ecclesia conseruari: cum plurima suppetant ex diuinis Scripturis exempla, vnum vel alterum tantummodo referemus, vt sic breuiter causam absoluamus. Quo enim ista cuique hominum magis paterent ad sensum, voluit Deus altissimi parietis interstitio sacras ædes a profanis esse in templo diuisas, vsque adeo, vt nequaquam Regibus liceret illum a Deo constitutum terminum transilire, sed neque eidem appropinquare absque numinis offensa grauissima. Hinc vehemens illa querela Domini in [d] Ezechiele aduersus Reges Iuda: Fabricati sunt, inquit, limen suum iuxta limen meum, & postes suos iuxta postes meos (& murus erat inter me & eos) & polluerunt nomen sanctum meum &c.] Si igitur non licuit Regibus appropinquasse termino præstituto inter sacra atque profana: quomodo in eum irrumpere, & suos intra sacra septa erigere parietes licuisset? Ita plane erudiens Principes, longe diuersa esse inter se iura templorum, atque regnorum. Quod omnibus considerandum proponi volens Deus, sic alloquitur Ezechielem: Tu autem, fili hominis, ostende domui Israel templum; & confundantur ab iniquitati-

[d] Ezech. 43.

bus suis, & metiantur fabricam, & erubescant quæ fecerunt.] Ita plane fiet, vt & vos ista metientes, erubescatis; vnde & magis pœniteat, non solum limen & postes iuxta sacrum parietem extruxisse, sed sacrum dissipasse, & vestrum erexisse, dum quæ sunt Ecclesiæ iura peruasistis. quamobrem in vos illud accipite dictum ab Isaia: [a] Erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio cadens, & requisita in muro excelso, quoniam subito, dum non speratur, veniet contritio eius, & comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione peruali-da, & non inuenietur de fragmentis eius testa, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fouea.] Sed ne fiant ista, hortamur, anteuertite precibus & pœnitentia. a Isai. 30.

Hæc de muro ex veteri Testamento, quæ in figura contingebant illis, in Nouum transferenda esse spirituali sensu monemur, sed latiori mensura. Etenim in Christi Ecclesia non murum vnû tantummodo diuidentem inter sacra atque profana positum esse scimus, sed murum & antemurale, vt cecinit suo cantico Isaias, dicens: [b] Saluator ponetur in ea murus & antemurale. Aperite portas, & ingrediatur gens iusta custodiens veritatem,] non autem profanans sacra, diuina conculcans, temerans sancta, & dissipans Sanctuarium, quæ cum intus fuerit, iubetur proijci ab ecclesia, secundum illud Apocalypsis: [c] Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis seruientes, & omnis qui amat & facit mendacium.] in quotum sortem conijcit idem [d] Isaias, qui leges iniquas statuunt, dicens: Væ qui condunt leges iniquas; & scribentes, iniustitiam scripserunt. Quid facietis in die visitationis, & calamitatis de longe venientis? ad cuius confugietis auxilium? & vbi derelinquetis gloriam vestrã, ne incuruemini sub vinculo, & cum interfectis cadatis?] hæc tanta mala aggregata audiuimus, exigente diuina vindicta, in condentes leges iniquas. Sed quid si addatur, præscribi eas & non subditis? plane tyrannicum esse, vno omnes ore clamabunt. Et si apponatur, & sacris? nomen sacrilegorum non effugient. Quod tantum crimen mox præcipuum sensit [e] Petrum vltorem. cui non satis visum in vltionem facinoris eiusmodi delinquentes sententia anathematis ab Ecclesia separare; sed in terrorem credentium voluit eos interfecisse spiritu oris sui, ita horribili delinquentium pœna sanciens in Ecclesia disciplinam, ne dicata semel saltem mentis proposito dona Deo, quis impie auderet attingere. Quod plane eo redditur execrabilius scelus, si lege firmetur, vt iure fieri videatur, quod contra ius diuinum etiam vsurpatur. Stent igitur altissimi ijdemq. fortissimi diuidentes sacra a profanis exaltati a Christo parietes, quibus Imperia sunt diuina lege distincta, vt [f] quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo reddantur, ne quid a Principibus aduersus personas Deo dicatas, vel bona eidem oblata, aut iura ipsi debita vendicetur.

b Idem 26.

c Apoc. 22.

d Isai. 10.

e Act. 5.

f Matth. 22.

In quibus attendite quotupliciter deliquistis, cum primo leges sancieritis in non vobis subditos homines Deo sacros; deinde quod tuleritis eas aduersus loca sacra, & res sacras, nempe bona Deo dicata; ac quod denique iura sacra, vt vestra statueretis, penitus euerteritis, & quidem non sine magno periculo lædendæ Catholicæ Fidei, in confundendo, immo euertendo ordinem hierarchicum, a Deo in ipsa Ecclesia Catholica antiquitus institutum, a Christo confirmatum, prædicatum ab Apostolis, assertum in Concilijs, roboratum traditione, cultuq. receptum ab omnibus orthodoxis Principibus, & alijs cunctis inferioris ordinis Christianis. Quæ enim (inquit

a Rom.13. Apostolus [a]) sunt a Deo, ordinata sunt.] interuertitur quidem ordo hierarchicus, si quæ sunt alterius, alter sibi perperam sumat. De

b Ibid.10. huiusmodi enim idem [b] Apostolus, qui fixos terminos sacros transgrediuntur, hæc ait: Ignorantes enim iustitiam Dei, & suam quærentes statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti,] vtpote redditi malo opere iniustissimi.

Quid igitur vobis arrogatis de iuribus ecclesiasticis sancire leges, easdemq. aduersarias legibus ecclesiasticis, quandoquidem laicis inconcessum sit etiam proficuas præscribere de his leges? Audite quid in Romano Concilio sub Simplicio Papa fuerit actitatum, vbi agens Basilius vicem Odoacri Regis, legem tulit de non alienandis bonis ecclesiasticis: cui vos contrariam promulgatis, vt alienari omnino debeant. Intercessit enim tunc Maximus Bleranus Episcopus, qui conuersus ad sanctam Synodum dixit: De me licuit laico legem dare? Respondens sancta Synodus, dixit: Non licuit, & recitata in Synodo ipsa lege, hæc de ea Eulalius Episcopus Syracusanus: Scriptura, quæ in sacro Concilio est recitata, nempe constitutio de non alienandis bonis ecclesiasticis, euidentissimis documentis constat esse inualida. Primum, quod contra Patrum regulas a laicis, quamuis religiosis, quibus nulla de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur vmquam attributa facultas, videtur. Deinde, quod nullius Præsulis Apostolicæ Sedis scriptione firmetur &c.] Si istas neruosas adeo antiqui Patres nostri in Romano Concilio aduersus laicos legislatores dixere sententias: tolerabimus nos latas a vobis leges iniustas, atque damnosas, bona ecclesiastica dissipantes? cum latas a Regibus pro eorumdem conseruatione proficuas, ea tantum ratione, quod non esset laicorum præscribere sacerdotibus leges, Patres continuo abrogarunt?

Quam autem fuerint cauti posteriores orthodoxi Imperatores Occidentales, ne quid inconsulto Romano Pontifice statuerent in Ecclesia, etiam si pro Ecclesia: deducantur in exemplum vertices illi sæcularis potentiæ, toto orbe conspicui, Christianissimi Imperatores Carolus Magnus, & Ludouicus Pius, qui summa religione colligentes in vnum diligentia sanctorum monachorum leges ecclesiasticas

stican

sticas suis admixtas: nonnisi eas prius recognitas ab Episcopis, probatas vero ab Ecclesiæ Romanæ Pontificibus, edere præsumpserunt, prout ex eorumdem præfationibus constat. Qui plane nihil antiquius semper habuerint, quam ecclesiasticam libertatem, in primis vero auctoritatem primariam Romanæ Ecclesiæ sartam tectam posteritati mandare. Hinc illud apud eos: [a] Constitutiones contra canones & decreta Præsulum Romanorum, seu reliquorum Pontificũ, vel bonos mores, nullius sint momenti.] & inferius de auctoritate Papæ super omnes Episcopos: [b] Comprouincialis Synodus retractetur per Vicarios Vrbis Romæ Episcopi, si ipse decreuerit.] Quod si quid criminosum per clericos committi contingeret; quid in eos agendum, censet Carolus cum Episcopis Romanum [c] Pontificem consulendum. itidem, ne quid graue, inconsulto Romano Pontifice ageretur: &, Si maiores causæ in medio fuerint deuolutæ: ad Sedem Apostolicam (vt sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit) incunctanter referantur.] Si hæc ergo, quæ in fauorem Ecclesiæ sancita essent, non absque confirmatione summi Patris Romani Pontificis edere præsumpserunt Imperatores Christianissimi: qua fronte alij, quorumve exemplo, nisi Iuliani Apostatæ, vel aliorum tyrannorum, aduersarias sanctæ Ecclesiæ iuribus leges scribunt, & promulgant? Audite post alios ex Ioanne [d] Damasceno, quorumnam sit iura ecclesiastica condere; cum post multa eodem argumento tractata subijcit ista: Regum est ciuilis administratio; ecclesiastica vero constitutio pastorum atque doctorum.] & inferius: Non suscipio Regem sibi sacerdotium per tyrannidem vendicantem.] & post enumeratos Imperatores Orientales tyrannice rem agentes subdit: Non regijs regulis, sed Patrum institutis tam scriptis, quam non scriptis Ecclesiam censeo constitui, & gubernari debere.]

[a] Capitul. lib. 7. c. 261. 267.

[b] Lib. 5. c. 33.

[c] Lib. 7 ep. 187.

[d] Ioan. Dama. de imag. orat. 2.

Sed audite optimi Imperatoris Basilij Macedonis verba, & exempla imitamini, ita in Octaua Synodo œcumenica Catholicos laicos alloquentis: De vobis autem laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui absolute conuersamini; quid amplius dicam, quam quia nullo modo nobis licet de ecclesiasticis causis sermonem mouere, neque penitus resistere integritati Ecclesiæ, & vniuersali Synodo aduersari. Hoc enim inuestigare & quærere, Patriarcharum, Pontificum, & sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt, qui sanctificandi, qui soluendi & ligandi potestatem habent, qui ecclesiasticas & cælestes adepti sunt claues: non nostrum qui pasci debemus, qui sanctificari, hoc est benedici, qui ligari, vel a ligamento solui egemus. Quantæcumque enim religionis & sapientiæ laicus existat, vel etiam si vniuersa virtute intus polleat, donec laicus est, ouis vocari non desinet. Rursus Episcopus quantacumque sit irreuerentia plenus, & nudus omni virtute, donec Antistes est, & veritatis verbum

recte prædicauerit, pastoris vocationis & dignitatis damna non patitur. Quæ ergo nobis ratio est in ordine ouium constitutis pastores verborum subtilitate discutiendi, & ea quæ super nos sunt, quærendi, & ambiendi? Oportet ergo nos cum timore & fide sincera hos audire, & facies eorum vereri, cum sint ministri Domini omnipotentis, & huius formam possideant,& nihil amplius,quam quæ nostri ordinis sunt, requirere. Nunc autem, vt videmus, adeo multos malitia in insaniam accendit, vt obliuiscentes proprij ordinis, & quod pedes sint, minime cogitantes, legem ponere velint oculis, non vt natura se habet.] & inferius: Itaque moneo & exhortor omnes qui tales sunt, vt maledictum & alternum odium auertentes, & iudicare iudices desinant, attendant sibi, & secundum diuinam voluntatem conuersari contendant. Nam non quiescet supremum iudicium, sed contra diffidentes diuinus furor stillabit, & iustam vltionem opere cunctis ostendet.] hæc Basilius. Quæ paulo fusius ad verbum retulisse voluimus, vt tanti Imperatoris exemplo intelligatis, quam reuerentiam & obedientiam rebus ac personis ecclesiasticis exhibere debeatis. Sed alia innumerabilia eaq. clarissima in hoc genere exempla breuitatis causa recensere prætermittimus.

Est autem illud omnino falsum, quod ad peccati excusationem assertis; id ipsum scilicet factitatum a vestris antecessoribus, qui se nemini subijcientes, quod proficuum Reipublicæ videretur, hoc statuerent. At secus quidem illi, qui quod sibi scirent legibus ecclesiasticis inconcessum, nequaquam audebant decernere suis legibus, sed extorquendum putabant per Patriarcham, quod negandum sibi scirent a Romano Pontifice. In hoc sane vobis modestiores, quod non auderent condere leges de his, quæ nossent ad forum ecclesiasticum pertinere. Vt hæc autem euidentiori percipiatis exemplo, cum plures extent de his litteræ, vnæ illæ, quæ & breuiores, recitandæ hic erunt Innocentij Papæ III. datæ ad Patriarcham Constantinopolitanum, ciuem Venetum, nuper creatum, cum ab ijsdem Venetis simulq. Gallis ipsa Constantinopolitana ciuitas est capta anno Salutis millesimo ducentesimo quarto. Sic enim se habent, vti leguntur in codice Actorum eiusdem Pontificis: qui ita incipit a ministerio sibi a Deo credito in regimine vniuersalis Ecclesiæ:

Ad hoc (inquit) Deus Apostolicæ Sedis Antistitem, qui plenitudinem habet ecclesiasticæ potestatis, super [a] gentes & regna constituit, vt iuxta verbum propheticum euellat & destruat, dissipet & disperdat, quæ in agro Dominico tuæ culturæ commisso inutilia reperit & nociua, iuxta quod alibi sibi præcipitur a Domino per Prophetam: [b] Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. Nos igitur attendentes iuramentum illud, quia prorsus illicitum, non esse seruandum; quod a te Venetijs constituto fuit a

[a] Ierem. 1.

[b] Isai. 58.

Vene-

Venetis violenter extortum, sicut tua nobis insinuatio patefecit (vt videlicet neminem sis facturus Canonicum in ecclesia sanctæ Sophiæ nisi Venetæ nationis, vel qui continue per decennium Venetijs habitasset: quodq. bona fide, modis omnibus, quibus poteris, laborabis, vt semper in ecclesia sanctæ Sophiæ sit de Venetijs Patriarcha, saluis tamen in omnibus Apostolicæ Sedis iure, auctoritate, reuerentia, & honore. licet hæc conditio staret adiecta, vt non sit in scriptis redacta) præsentium tibi auctoritate mandamus, & in virtute Spiritus sancti districte præcipimus, quatenus iuramentum illud nequaquam obserues, cum Sanctuarium Dei non sit hereditario iure ab aliquibus possidendum, sed in omni gente, qui facit iustitiam, acceptus est Domino: præcauens diligenter, ne post hoc Apostolicæ Sedis præceptum in præmissis articulis iterum delinquas. Qui si de cetero solos Venetos in ecclesia sanctæ Sophiæ Canonicos institueris, aut ad hoc impenderis operam qualemcumque, vt semper in eadem ecclesia sit Venetus Patriarcha, in ipsa non ponendo Canonicum, nisi iuret, quod numquam alium nisi de Venetijs eliget, aut recipiet Patriarcham: nulla deinceps ratione super his poteris excusari. Sed nec illud obserues, quod absque iuramento diceris promisisse, vt neminem Archiepiscopum præter Venetum in tota facies Romania. Ne vero prætextu iurationis canonicæ, aut cuiuscumque promissionis obtentu talia de cetero præsumantur, aut si præsumpta sint obseruentur: nos obligationes huiusmodi auctoritate Apostolica irritamus, sub interpositione anathematis prohibentes, ne quis ea obseruare præsumat: tibiq. præcipimus, vt id Canonicis sanctæ Sophiæ non solum instituas, sed etiam instituendo caute denunties, quatenus hoc nefas valeant euitare. Licet autem plus debueris Dominum timere, quam homines, ne iurares aliquid propter homines contra Deum: si tamen in illo iuramento per vim & metum extorto præscriptam adhibuisti cautelam, vt iuraueris, saluo in omnibus Apostolicæ Sedis iure, auctoritate, reuerentia, & honore: nos tibi delictum humiliter confitenti ex speciali gratia indulgemus, vt huiusmodi iuramentum nullum tibi possit præiudicium generare, dummodo præceptum, quod salubriter tibi facimus, ad saluandum ius, auctoritatem, reuerentiam, & honorem Apostolicæ Sedis, contra cuius statuta, ea quæ sunt iurata, redundant, fideliter exequaris.

Ceterum & si præscripta nobis a tuis Nuntijs secreto fuerint annuntiata: noueris tamen pro certo, quod quædam eorum certa relatione prius fuerant nostris auribus patefacta.] Hactenus litteræ Innocentij, quibus etsi non laudanda de maioribus vestris annuntiantur vobis, eos tamen reuerentiores fuisse, vt qui non ausi fuerint, vt vos facitis, de clericis leges sancire, satis apparet. Noueritis ex ijsdem pariter, haud adeo nouum, vt insurgant Romani Pontifices

tifices vindices aduersus vestros pro tuenda libertate ecclesiastica: ita quidem Innocentius.

Qui & si adeo redarguit Patriarcham pœnitentem, ad Romanam Ecclesiam supplicem confugientē, qua reprehensione, quibus comminationibus & censuris exagitasset vestros Præsules, quos non dixerim Episcopos tanto nomine indignos, sed mercenarios, immo nec hoc nomine honestandos, cum nec sibi fuga, vt assolent mercenarij, consuluerint, sed lupos potius nominandos, qui se lupo venienti coniunxerint, atque in gregis totius internecionem miscuerint. Quod nolim contumeliæ loco dictum accipiant: mendax arguar, nisi hoc ipsum Euangelica auctoritate constiterit; nam cum præstent ipsi, quod luporum est, lupos dici debere non renuant: est namque luporum oues dispergere, vt testatur [a] Euangelista: omnes autem schismaticos dispergere, Christi IESV sententia illa firmatur, qua inquit: [b] Qui non est mecum, contra me est; & qui non colligit mecum, dispergit.] Quod iure in eius Vicarium transferatur, vt dispergere æque dicatur omnis, qui non colligit cum Romano Pontifice. nam audi Catholicæ Ecclesiæ tubam, sanctum [c] Hieronymum, scribentem ad Damasum Romanum Pontificem: Quicumque tecum non colligit, spargit. hoc est: Qui Christi non est, Antichristi est.] Pastorum vero est, Christo collaborare, pro eius grege ex aduerso consurgere, Principibus plus æquo sibi sumentibus sacerdotali vigore resistere, constantia infracta reprehendere. quod & nauiter ab alijs omnibus Romanis Pontificibus actitatum scimus aduersus quoscumque Principes, vt continuo insurgerent legum Principum abrogatores vel correctores. Vt fecisse sanctus [d] Gregorius inuenitur, qui legem Mauritij Imperatoris, cogentem ad militiam monachos, nonnisi emendatam promulgandam curauit. Præstiterunt & hoc ipsum alij inferiorū ecclesiarum Episcopi, & inter alios sanctus [e] Ambrosius acerrimus vindex ecclesiasticæ libertatis, ne inuaderetur ea aliquatenus a laicis quamuis Imperatoribus orbis dominis. Qui & legem trium Augustorum aduersariam ecclesiasticæ libertati Mediolani tunc promulgatam [f] reuocari coegit, & edi omni errore purgatam.

[a] Ioan. 10.
[b] Luc. 11.
[c] Hier. ep. 57.
[d] Greg. lib. 2. ep. 62. & lib. 7. ep. 10.
[e] Ambr. ep. 32. 33. vet. edit.
[f] Cod. Theod. lib. 27. de Episc.

Sed quid singulos memorem? iam ex sacro œcumenico Concilio inferamus hic testimonium; ne quid Principes suis legibus sibi arrogent contra leges ecclesiasticas. In sacrosancto Chalcedonensi Concilio cum causa Episcoporum ageretur, Eustathius Beryti Episcopus sic compellauit iudices cognitores: Num secundum canones ecclesiasticos, an secundum leges Imperatoris causa dirimenda esset? Tunc ijdem interlocuti iudices, ista dixere: Sacratissimo domino orbis placuit, non iuxta sacras Imperatoris litteras & pragmaticos typos res sanctissimorum Episcoporum procedere, sed secundum canones a sanctis Patribus datos. Omni igitur cessante e sacris pragmaticis

maticis definitione: canones de hoc capitulo editi legantur.] hæc iudices cognitores, qui ad sanctam Synodum conuersi, hoc ipsum rogarunt, Vtrum ei placeat ex regulis Patrum huius causæ quæstionem examinari, an ex sacris pragmaticis? sancta Synodus dixit: Contra canones nihil pragmaticũ valebit, regulæ Patrum teneant.] hæc ibi, atque modo satis de his quæ generatim spectant ad leges Principum, latas de rebus atque personis ecclesiasticis. Nunc autem speciatim (vt cominus rem agamus) descendamus ad eas, quas vos sanxistis aduersus ecclesiasticam libertatem, quarum causa ab Ecclesia Catholica sententia excommunicationis iustissime excisi estis.

Redarguimini in primis litteris Apostolicis sanxisse legem, qua cauetur, ne personæ ecclesiasticæ sæculares & regulares in bonis ecclesiasticis a laicis possessis sub quouis titulo, aut colore, iure prælationis, seu consolidationis directi cum vtili dominio, aut extinctionis lineæ, aut alia quauis causa bonorum prædictorum proprietatem sibi vendicare vllo vmquam tempore possint. Hoc est decretum in consilio vestro firmatum, quo iura humana pariter ac diuina subuertere nitimini. nam cum & prædones ab iniusta possessione exturbare sit vetitum, quomodo Christo ius acquisitum tollere præualeris? Verum caput hoc ad emphyteuses spectans superfluum fuerit attigisse, eo quod a vobis veluti causa cadentibus, in vestris est litteris prætermissum, iam euicta causa vestro silentio: & quidem prudenter a male cœptis desistentibus, manus dantibus. Quod si in reliquis id ipsum præstitissetis, vere sapientium specimen numquam obliuione delendum posteris edidissetis, quibus tantopere frustra laboratis præscribere leges Deo penitus aduersarias.

Exagitamini insuper litteris Apostolicis, per vos statutum, Ne quis ecclesias, monasteria, hospitalia, atque alias religiosas domos Venetijs, & vbique locorum dominio vestro subiectorum sine vestra speciali licentia fundet & erigat. Quam autem contra ius, fasq. id præsumpseritis, quæ dicturi sumus, vos commonebunt. [a] Clamat S. Ambrosius, cum vel vnam saltem ecclesiam in amplissima Mediolanensi ciuitate Valentinianus orthodoxus Imperator exposceret, & in negatam irrumperet, inquiens: Domum priuati nullo potes iure temerare; domum Dei existimas auferendam? allegatur, Imperatori licere omnia, ipsius esse vniuersa: Noli te grauare, Imperator, vt putes te in ea quæ diuina sunt, Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere; si vis diutius imperare, esto Deo subditus. Scriptum est: [b] Quæ Dei Deo, quæ Cæsaris Cæsari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem ecclesiæ. Publicorum tibi mœnium ius commissum est, non sacrorum. Iterum dicitur mandasse: Debeo & ego vnam basilicam habere. Respondi: Non sibi licet illam habere.] hæc sanctus Ambrosius ad Valentinianum orthodoxum & bene Catholicum Imperatorem, matris Iustinæ tamen instantia causam

a Ambr. ep. 33.
b Matth. 22.

ſam agentem Arianorum, qui eo quod vi ſibi vnam eccleſiam vendicare tentauit, licet dimiſerit: cito citius expertus eſt, quod Sanctus fuerat comminatus, vt tyranni gladijs confoſſus deſierit imperare. Quod ſanctus Ambroſius in Occidente, id ipſum præſtitit ſanctus Ioannes [a] Chryſoſtomus in Oriente. Cum Gaina tyrannus peteret dari Conſtantinopoli eccleſiam vnam, & ad hanc concedendam Imperator inclinaretur Arcadius: reſtitit vtrique Chryſoſtomus, Imperatori ſcilicet, quod promitteret, quod ſub iure ſuo non eſſet repoſitum; & tyranno, quod male peteret, quod non eſſet Imperatoris.

[a] Theod. hiſt. lib. 5. c. 32.

Sed non ſolum id tanti profeſſi ſunt ſacerdotes, ſed etiam ipſi modeſtiſſimi Imperatores. Nam illa Occidentalis Imperij culmina, Auguſtiſſima, æque ac robore militari potentia, ſimulq. doctrina rerum ſacrarum conſpicua, Carolus & Ludouicus, cum faterentur ſuper eccleſias nullum ſibi vendicandum eſſe dominium, vere legitimi laudati ſunt Imperatores, vt qui lege ſcripta profeſſi ſunt, non tantum in eccleſiarum conſtructione aliquod ius non eſſe conceſſum Imperatoribus, ſed neque abſque Epiſcopi licentia domi ſuæ Oratorij conſtruendi habere aliquam facultatem. quod probe cognitum pragmatica ſanctione ita relinquere voluere teſtatum, his verbis: [b] Placuit nobis, vt (ſicut ab Epiſcopis & reliquis ſacerdotibus, ac Dei ſeruis admoniti fuimus) ne capellæ in noſtro palatio, vel alicubi ſine permiſſu Epiſcopi, in cuius eſt parochia, fiant.] Si igitur nec capellam vnam & in ſuo palatio ædificandi abſque licentia Epiſcopi tanti Imperatores facultatem ſe habere teſtati ſunt; quomodo ædificandi eccleſias, & alia religioſa loca dandi licentiam, vel negandi, vos ita vobis arrogatis auctoritatem?

[b] Lib. 5. c. 182.

Verum habetis vos, quo magnopere gloriemini, habetis quem oſtendatis veſtræ legis auctorem Nicephorum Phocam Conſtantinopolitanum Imperatorem, qui reperitur veſtræ ſimilem condidiſſe legem, quam ob eius turpitudinem oportuit promulgaſſe elegantioribus fucatam coloribus. Ac plane talem vos imitatos eſſe hominem, eſt vt ex hoc magnopere erubeſcatis, vtpote monſtruoſum, fœdum, tam Græcorum, quam Latinorum hiſtoricorum, & Luitprandi Epiſcopi Cremonenſis apud eum legatione perfuncti ſtylo exagitatum, & ad ſummam turpitudinem denigratum, atque infamiſſime deformatum. Huius Imperatoris, inquam, de his conſtitutio extat, ſed decurtata apud Theodorum Balſamonem, integra vero in codice Iuris Græcorum libro ſecundo Nouellarum conſtitutionum Imperatorum, quam ob nimiam deformem, & execrabilem prolixitatem hic deſcribere prætermiſimus. conſulat ipſe Lector, ſi libet, eximiæ turpitudinis monimentum, ſed e Græcorum fontibus per vos tamquam a Solone atque Lycurgo depromptum. quam quidem tot coloratam fucis ſanctionem quis ipſo primo eius intuitu,

tuitu, meretricio deceptus ornatu, contemnendam esse putarit? Sed mala quæ secum plurima vexit, prudentiorem successorem reddidit Imperatorem. Vepote quæ primum quidem auctori suo pepererit clades immensas, parauerit Imperium funestissimum, & tandem eidem attulerit mortem acerbissimam. Sed nec finis malorum in nece promulgatoris, verum quamdiu sanctio illa non sancta, sed impia viguit (quod fuit spatium annorum vigintitrium) vigens iugiter ipsa fuerit pestis totius Imperij, quod disertis verbis testatus est, qui eam abrogauit Basilius iunior Imperator, cuius constitutio a Theodoro Balsamone sic breuiter recitatur:

Diuinitus constituta maiestas nostra, cum & a monachis, quorum testata pietas ac virtus est, & ab alijs multis cognouerit, legem a domino Nicephoro vsurpatore Imperij de ecclesijs Dei, religiosisq. domibus latam cum præsentium malorum, tum vniuersalis huius subuersionis atque confusionis causam & radicem extitisse, velut non ad iniuriam, contumeliamq. dumtaxat ecclesiarum & religiosarum domuum, sed ipsius quoque Dei conditam: cumq. adeo re ipsa sic comparatum id esse compererit (nam ex quo lex ista robur habuit, nihil boni penitus in hodiernum vsque diem ætatis nostræ contigit, sed potius e contrario nullum omnino genus calamitatis intermisit) statuit per religiosam hanc auream bullam, cui subscripsit, legem illam prius latam ab hoc præsenti die cessare debere, ac deinceps irritam, nulliusq. momenti manere: conditis ante ipsam legibus, tam de ecclesijs Dei, quam religiosis domibus vim & robur suum obtinentibus, quas & illustris auus maiestatis nostræ, & pater eiusdem & abauus optime ac religiosissime promulgarunt. Vtq. sancta & immutabilis esset hæc constitutio: propria manu subnotatam, aureo quoque sigillo subsignari iussimus mense Aprilis, die quarta, Indictione prima, anno ab origine mundi sex millesimo quadringentesimo nonagesimosexto.] est annus Salutis nongentesimus octogesimusseptimus. Audistis, maioris fuisse auctoritatis apud Imperatorem Basilium aliquot monachos petentes ab eo legis sacrilegæ abrogationem, quam apud vos summam dignitatem tanti Pontificis, id sæpius litteris rogantis, & comminationibus postulantis? Toleraturus ergo ne ipse erat id genus legis vestræ, quæ etsi non aliunde, ex sui antiqua origine magnam secum afferret infamiam: quam etiam vt omnium malorum fontem successor pius Imperator obstruxit?

Vultis & de his in Occidentalibus oris exemplum audire lugubre, historiam audire tetram, quanta secum attulit damna vna edita ab Imperatore sanctio aduersaria ecclesiasticæ libertati? Audite breuiter, quæ malorum atrocitate longiori ambitu circumducenda esset oratio. [a] Valentinianus eius nominis nouissimus Imperator, anno Redemptoris quadringentesimo quinquagesimosecundo, vbi

[a] Nouel. Valēt. tit. 12 de Episc. iudicio 10.

C j

vbi post prostratum anno superiori in Gallijs Attilam, legem illam ignominiosissimã tulit, qua ecclesiasticum tribunal penitus tolleretur: mox secundum illud Danielis: [a] Datum est illi robur propter peccata,] eiusdem Attilæ excisa potentia adeo rursum viruit & refloruit, vt eodem anno exciderit Aquileiam, aliasq. Galliæ cisalpinæ nobilissimas ciuitates attriuerit, & nisi obicem passus esset Romanum Pontificem sanctum Leonem, eius semel accensa flamma vniuersa Italia conflagrasset. Ita plane euidenti fuit demonstratum exemplo, nihil aliud fuisse, præscripsisse Imperatorem leges contra ecclesiastica iura, quam hostes erigere iam bello prostratos in exterminium totius Imperij, quod paulo ante fuerat victorijs clarissimis illustratum. Nam & post eamdem latam legem, alijs & his maioribus fuit cladibus labefactatum, Vrbe ipsa a Genserico capta; nec desiere mala, quousque pessima illa, fons malorum omnium, lex permansit. Audistis quæ Oriens, quæ & Occidens clament de sanctionibus aduersus Ecclesiæ iura editis, tunc nimirum ruere Imperium, cum ipsæ vigeant. Et vos qui ex Aquileiæ cineribus orti estis, cauete ne ex eadem causa in cineres reuertamini.

a Dan. 8.

Iam transeamus ad aliam legem per vos male sancitam de non relinquendis ecclesijs, vel personis ecclesiasticis bonis immobilibus absque Senatus vestri licentia, cuius causa etiam commeruistis excommunicatione percelli. Ita plane vos estis in ijs secuti eumdem execrandum Nicephorum Imperatorem, in cuius constitutione verba ista legistis: Itaque ab hoc tempore nemini liceat nec fundos, nec agros, nec loca, monasterijs, aut gerocomijs, aut xenonibus quomodocumque transmittere, adeoq. nec alicui metropoli, vel Episcopatui &c.] quam legem vt Imperio damnosissimam, vt audistis, Basilius Imperator summa detestatione penitus abrogauit: Cuius vel tantum originem ostendisse, confutasse est, & abrogationem apposuisse, est exposuisse palam opprobrio. At scimus pariter, & antiquitus vetitum legibus Imperatorum, ne quid caperent clerici testamento viduarum. Reperitur enim [b] Valentinianus vna cum Valente & Gratiano Imperatoribus sanxisse eiusmodi legem, sed tamen non sine Damasi Papæ conniuentia, ad cohibendum scandalum & auaritiam clericorum, per sanctum [c] Hieronymum sæpe declamatam, & per sanctum [d] Ambrosium deploratam. Sed eam [e] Marcianus Imperator amplissime reuocauit, cum capta Vrbs esset a Vuandalis, quasi ob iniquas leges Imperatorum tanta clades ab irato numine inferretur. Illud demum sic habeto (ne in his diutius immoremur) nullam hactenus promulgatam fuisse legem, eamq. publicis tabulis indictam ad communem populi vsum, quæ contra iura Ecclesiæ esset, quin fuerit contrarijs legibus abrogata. Stabunt ne vestræ? cum scriptum sit: [f] Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus, eradicabitur?] minime gentium. Vel stare non pote-

b Lib. 2. de Episc. & cler. in C. Theod.
c Hier. ep. 2. 3. 22.
d Ambr. ep. 31. 32. & serm. 7.
e Marcia. Nouell. tit 5.
f Matth. 15.

runt

runt quæ ædificata sunt supra[a] petram leges ecclesiasticæ; super verbum Domini, ipso cælo etiam firmiores? siquidem scriptum[b] est: Cælum & terra transibunt; verba autem mea non præteribunt?] Stabunt, stabunt, inquam, [c] verbo Domini consolidatæ, eo quod nec portæ inferi præualebunt aduersus eas. Porro per inferi portas interpretati sunt plures sanctorum Patrum, potentiam sæcularem Principum iniquorum. a Luc.6. b Matth. 24. c Idem.16.

His pro litteris Apostolicis præmissis, iam vestras, atque primum illas ad Ecclesiarum Præsules a Duce datas inspiciamus. Quis existimare potuisset, tantum Ducem tot tantorumq. beneficiorum recens a Sede Apostolica perceptorum adeo profunda teneri potuisse obliuione; quorum saltem vinculis contineri in officio debuisset, ne adeo ab ipsa pertinaciter resiliret? Recens memoria est, cum vobis oppressis tyrannide Ottomannica, iacturam passis insulæ Cypri, amissuris proxime Cretam, inhiante tyranno ad extremam vestri dominij euersionem; Sedis Apostolicæ Præsul sanctissimus Pius Quintus sacro fœdere summa potentia in summa difficultate diuinitus concinnato, adeo admirandæ victoriæ fuerit auctor, & retinendæ libertatis adiutor. Cuius erga vos adeo ingentis impensæ beneficentiæ & munificæ largitatis transierunt onera ad successores, relicta adeo Ecclesia obærata, vt æris alieni dissoluendi reliqua nulla sit spes, oppignoratis redditibus ecclesiarum. Cuius beneficij si memores, si grati (quod & Ethnici faciunt) fuissetis, quæque grauissima ab eadem sancta Sede vobis imposita perpeti potius, quam ab ea auersione schismatica scindi debuissetis. Audite quæ vos immense redarguat vere summo Principe digna ipso Carolo Magno sententia, vna cum alijs sacris legibus promulgata: In memoriam,[d] inquit, beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam & Apostolicam Sedem, vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat ecclesiasticæ magistra rationis. Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas; Et licet vix ferendum ab illa sancta Sede imponatur iugum: tamen feramus, & pia deuotione toleremus.] hæc ipse. d Dist.19 c.3.

Dux autem vester, quod ad salutem, non ad interitum promulgatum est in vos de illata excommunicatione decretum; nulla suæ salutis, vel suorum habita ratione, mox contumaciæ plenas, contemptu refertas eas ad Præsules litteras dedit, quarum sola memoria vestra posteritas sic suffundenda pudore. Sed quid erit? iuxta Sapientem: Id quod fuit:[e] quod & ita scriptum legitur in sacris oraculis: Sedes ducum superborum destruxit Deus, & sedere fecit mites pro eis: Radices gentium superbarum arefecit Deus, & plantauit mites pro eis ex ipsis gentibus.] Quod fecit, facturus est semper Deus, apud quem nulla est acceptio personarum, vt par pari feriat vindicta delictum, nisi vincens Deum pœnitentia intercedat. e Eccls.10.

Ad quam capessendam vt vos adeo resilientes reddamus procliuiores, prouocandum est ad maiorum exempla, quibus innotescat, quantopere minorum quoque Episcoporum sint reueriti summi Duces vtcumque latas excommunicationis sententias. Tempore Honorij Imperatoris Bonifacius Comes, dux totius exercitus tantæ erat auctoritatis, vt eius tantum nutu vniuersum Imperium contremisceret. Cum esset in Africa, atque Hippone scelestissimum hominem confugientem ad ecclesiam e liminibus raptum detrusisset in carcerem: sanctus [a] Augustinus hæc audiens ad ipsum perbreues mox has litteras dedit, quibus absque aliqua citatione, vel commonitione præmissa, sententiam excommunicationis intorsit:

[a] August. epist. 6. in Appen.

Miror quomodo tam subito fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua religione semper sis Ecclesiam Dei veneratus. Quo instigante, frater, hominem de ecclesia rapuisti? Tuus si de tuo amico forte præsumeret fugitiuus, posset proculdubio intercessoris causa veniam promereri. Ergo si amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed si de potestate præsumitur, Nabuchodonosor Regem intende, qui causa superbiæ in bouem est ex homine commutatus. Non vt confundam te, hæc scribo, sed vt filium meum charissimum moneo. Ecclesiæ igitur illæsum reuoca, quem vt irreligiosissimum rapuisti. Oblatio vero domus tuæ a clericis ne suscipiatur indixi, communionemq. tibi interdico, donec peracta pro ausibus vel errore a me definita tibimet pœnitentia & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras sacrificium Deo.] hæc ad Bonifacium Comitem Augustinus, erectus ad vltionem sceleris vigore sacerdotali. Quid ad hæc respondisse putas tantum Comitem, ducem exercitus, sic ab Augustino flagris censuræ ecclesiasticæ verberatum? Audi redditam ad eum epistolam his ipsis verbis:

Humilis saluto, quod primum est: Suscepi autem tremens sanctitatis tuæ verba verberibus plena. Scio quod veniæ præparatur, qui ab Augustino perfectissimo sacerdote corripitur: nec debet Episcopo denegare quod voluntas facit aut casus. Ipse enim sibi denegat curam, qui suam medico non publicat causam. Hominem ergo, pijssime Pater, e liminibus ecclesiæ raptum tuis sanctis aspectibus iussio mea, furorq. subduxit. Alieno non sunt facta ista consilio, Dei & Sanctorum eius regimine viuo. Illum itaque virum morte dignissimum, quem (vt dixi) meus de ecclesiæ foribus furor abstraxit, vitæ tuis iussionibus donamus illæsum. Agnosco culpas, indignæ meæ lacrymæ iungantur tuis fletibus iustis, quo possit hæc nota, nigro inscripta titione, deleri. Ecclesiæ mihi introitus non negetur: illic spero veniam, vbi admisi culpam. Oblatio vero domus meæ (vt tua sanctitas iussit) ad cælestis Regis mensam eius manibus offeretur.] hæc Bonifacius, deferens in omnibus sacerdoti; sicut

ficut & Stylico fancto Ambrofio, æque petenti reddi fibi delinquentem ab altari euulfum Crefconium, qui timore percitus ob vindictam militibus diuinitus illatam, qui fuo iuffu facrilegium perpetrarant, per multos dies per pœnitentiam (vt [a] Paulinus ait) eidem fancto Epifcopo fatisfaciendum curauit. Addimus his & tertium exemplum de Andronico Præfide Pentapolis in Aegypto, qui eo quod fuum edictum conuicijs plenum in ecclefia fufpendiffet, a Synefio Ptolemaidis Epifcopo, collecta ibi Synodo, nulla prævia citatione commonitus, terribili anathematis fententia perculfus & magiftratu abdicatus, magna animi fubmiffione pœnitentia præuia admitti ab Ecclefia, a qua exclufus fuerat, multum rogauit. hæcq. cum Arcadius imperaret in Oriente. *a Paulin in vita S. Ambrof.*

At quid ex plurimis paucos memorem clariffimos præfectos prouinciarum, cum & ipfi Imperatores & Reges magnam inde fibi gloriam compararunt, quod a pontificibus perculfi fententia anathematis, haud contumaces funt eifdem aduerfati, fed obfequentes eorum mandatis, vt ex qua pulfi erant, in ecclefiam admitterentur, nihil prætermiferunt humilitatis officij, atque pœnitentiæ impofitæ difciplinæ; vt qui primus inter eos initiatus eft Chriftiana religione [b] Philippus Auguftus, Theodofius Imperator, & poft alios multos, quos breuitatis caufa prætermittimus recenfere, qui apud vos veniam ab Alexandro Papa humili obfequio promeruit Fridericus: vnde fummam peperit fibi laudem, & conciliauit honorem. Sicut e contra illi ingentem contraxerunt infamiam, & ignominiofum adepti funt nomen fchifmaticum, aut hæreticum, qui contra ftimulum calcitrantes, reluctati funt difciplinæ, exulantes ab Ecclefia, redditi etiam cæleftis gloriæ exheredes, excufantes excufationes in peccatis, & reijcientes culpam in Pontificis aufteritatem: vt feciffe reperitur, & fuis ipfe Dux vefter teftatus eft litteris. *b Eufeb.hift.lib. 6.c.27.*

Quibus quidem primum de S. D. N. vehementer expoftulans queritur, quod miffus ad eum a fe Legatus ipfius aures reperiffet occlufas. At quid? Num quia exauditus non eft, auditus non fuit? Hoc certe nemo negarit, cum alioquin nec audiri meruerit, qui non obediturus aduenerat, fed contradicturus Pontifici, vt exitus declarauit, fecundum illud Ofee: [c] Vnufquifque non iudicet, & non arguatur vir: populus enim tuus ficut hi, qui contradicunt facerdoti,] profundum id malorum effe fignificans, cum non obeditur, fed contradicitur facerdoti. vbi in eamdem fententiam fanctus Hieronymus: [d] Nunc quia in fceleribus perfeuerant, & impudenti Deum fronte contemnunt, audiunt: Non eft neceffe, vt veniatis ad indicium, vt in veftris flagitijs arguamini; quia tantæ eftis impudentiæ, vt nec conuicti quidem pudorem habeatis & verecundiam.] hæc & alia fanctus Hieronymus. Secundum ifta & [e] Nicolaus fanctiffimus Pontifex prohibuit Lotharium Regem venire Romam ad dicendam caufam, *c Ofee 4.* *d Hiero.in Ofe. c.4.* *e Nicol. ep.27. & 55.*

causam, vt quod non mereretur audiri, qui hactenus sæpe monitus, mandatis Pontificijs obedire contempsisset, licet promisisset sæpius, se omnibus præceptis Pontificijs pariturum. Nam in epistola ipsius Nicolai[a] ad Ludouicum & Carolum Francorum Reges hæc post multa: Ipse quidem Lotharius nobis & vobis per Imperiales Legatos mandauit, quod Romam vellet venire. Cui interdiximus, & omnino interdicimus, vt iter talis, qualis nunc est, non arripiat, eo quod S. R. E. talem respuat, & contemnat, & in hoc perseueret, quod late in toto diffusum est orbe.] quod scilicet vxore abiecta, pellicem introduxit. At quid æquius videri posset, quam si Rex reus suam præsentiam iudici exhiberet? Sed quia admonitionibus Pontificijs non obtemperasset: reijcitur vt indignus qui se conferat audiendus ad Apostolicum thronum. subdit demum: Quod si, inquit, contra propositum nostrum forte præsumpserit venire Romam: minime cum qua cupit honestate vel hic suscipietur, vel hinc profecto regredietur.] Quid igitur expostulat Dux missum a se Legatum occlusas reperisse Pontificis aures, cum ob spretas tot antea præcedentes admonitiones eiusdem summi Pontificis, nec ipse Dux, exemplo Lotharij Regis, admitti debuisset in Vrbem, ne dum ad ipsius Pontificis audientiam? Ita quidem, si tanti prædecessoris exemplo sanctitate atque scientia eminentissimi res tractanda fuisset: vt nihil sit penitus, quod queri possitis, etiam si Legatus vester nullatenus fuisset auditus. Vel si agendum fuisset exemplo Alexandri Tertij Romani Pontificis, qui Legatos Regis Angliæ missos, excusaturos Regem ipsum, quod mandatum non dedisset de inferenda nece sancto Thomæ Cantuariensi Archiepiscopo (quod reuera non fecerat) negatus est tamen illis ab ipso Papa auditus, quousque iuratoria cautione adhibita ex parte Regis promisissent, Regem ipsum omni obseruantia & obedientia subiturum iudicium in omnibus Apostolicæ Sedis, eiusdemq. in omnibus sententiæ pariturum. Qua ratione neque vester Legatus admitti debuisset ad audientiam, quem sciret Pontifex non ad parendum, & iurandum obedientiam, sed ad refragandum, & contradicendum a vobis missum fuisse.

a Nicol. ep. 9.

Quoniam vero peculiare est malis Principibus, qui Apostolicæ Sedis iudicium vitare conantur, aliquid excipere, quo vel saltem contemptum pariant iudicanti, vt illud maxime, quod nimia celeritate præcipitauerit sententiam, potius quam ex præscripto canonum seruato ordine iudiciario, tulerit. Fuit olim ista querela Michaelis Imperatoris aduersus eumdem, de quo supra, Nicolaum Pontificem; qui redarguens ipsum ostendit, satis esse, absque aliquo seruato iuris ordine summo Pontifici, si quomodocumque rem compertam habuerit, & quomodolibet delinquentes Principes commonuerit; & si non parerent, absque alio ordine iudiciario in contemptores vel contumaces excommunicationis sententiam ferat: idq.

facti-

factitari solitum ab ipsis, si quid aduersus Principes emerserit contentionis. Adeo vt nulla possit legitima esse querela aduersus Sanctiss. D. N. Paulum Quintum, qui in eos commonendo multus fuerit, & nihil omnino profecerit. His itaque dilutis obiectionibus, iam quæ post hæc in ijsdem Ducis litteris ad Præsules subijciantur, videamus.

Sunt plane huiusmodi, quod ab exordio nascentis Ecclesiæ ab his qui se Catholicos profiterentur, contumaciores esse datas nullus inueniet: quippe quæ acerbissimo sint refertæ contemptu. Sed quæ in execrabiles contemptores Paulus[a] Apostolus ingerat, & vos pertingant, audite: Videte, inquit, ne superueniat vobis quod dictum est in Prophetis: Videte contemptores, & admiramini, & disperdimini, quia opus operor ego in diebus vestris, opus quod non credetis, si quis narrauerit vobis.] Nempe quod desinetis esse quod estis, dum male quæritis esse super Ecclesiam, quod efficere non potestis. De vobis namque eadem pertractantibus illud diuinitus scriptum oraculum esse sciatis: Qui[b] habitat in cælis irridebit eos, & Dominus subsannabit eos.] hi namque, vti vos, aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, nempe præsidentes ipsis sacerdotes illa dicebant: Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus a nobis iugum ipsorum.] a *Act. 13.* b *Psal. 2.*

Quid aduersus summum sacerdotem sibi arrogat quisque quantumlibet summus Princeps? Etenim cum reuera laicus tantum sit, ouis est ex grege Petri, seu potius ouis fœtus. Siquidem quod Christus dixit[c] ad Petrum: Pasce oues, pasce agnos: per oues rectores ecclesiarum interpretati sunt Patres, per agnos ex eis in Christo genitos reliquos Christianos. Audi compellantem te[d] (quisquis es transgrediens terminos tuos) Apostolum Paulum, & dominium tuum iustis limitibus adeo coarctantem, vt extra eos qui sunt tibi subditi, nullam in reliquis te habere sentias potestatem, vt eos iudices. Tu quis es, inquit, qui iudicas alienum seruum? domino suo stat, aut cadit.] Si alieni serui abripitur tibi Apostolica denuntiatione iudicium: quomodo præsumere poteris alterius fori non tibi subiectum saltem iudicare clericulum? quomodo diaconum, vel sacerdotem? quomodo Episcopum? & (quod horrendum dictu) quomodo tua sententia condemnabis, & non horresces Archiepiscoporum, vel Patriarcharum sententias iudicare; ac denique (e quod & monstrum atque portentum Luciferi est) dices: In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, iudicabo iudicia Christi Vicarij, latas ab ipso sententias nullas esse propria denuntians auctoritate definiã; quod & fecisti. Sed sic eleuatus certum casum expauesce, qui subditur: Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci,] adeo vt magno te scias periculo, sicut magno piaculo diuina tentasse, tribunalq. illud diuinitus con- c *Ioan. 21.* d *Rom. 14.* e *Isai. 14.*

stitutum

ſtitutum ſuper cælum exaltatum, eius retractando ſententiam per-
a 1. Cor. 6. uaſiſſe. Sed audi te absterrentem Apoſtolum: [a] Neſcitis quia Angelos iudicabimus: quanto magis ſæcularia?] Venerandum quod eſt Angelis, quomodo Principibus non reuerendum, quod contem-
b Dan. 13. pſiſti tribunal, & contumelijs affeciſti? Danielis [b] thronum circumſtabant Angeli vindices: Petri Cathedram deſeret cuſtodia Angelorum vlciſcentium quidquid peccatur in eam?

Sed nulla grauior pœna peccati ipſo peccato, quo & nullum grauius impietate, quam parit contemptus, & alit. Nam audi ſanctum
c Cyprian. epiſt. 65. martyrem [c] Cyprianum, vbi redarguit diaconum contemnentem Epiſcopum: Hæc ſunt, inquit, initia hæreticorum, ortus atque conatus ſchiſmaticorum, male cogitantium, vt ſibi placeant, vt præpoſitum ſuperbo tumore contemnant. Sic de Eccleſia reciditur, ſic altare profanum foris collocatur, ſic contra pacem Chriſti & ordinationem, atque vnitatem Dei rebellatur.] porta igitur eſt hæc, quam aperit falſa iuſtitia, ex qua progreſſus patet in hæreſes ex contem-
d Idem ep. 69. ptu, de quo alibi: [d] Inde enim ſchiſmata & hæreſes obortæ ſunt, & oriuntur, dum Epiſcopus, qui vnus eſt, & eccleſiæ præeſt, ſuperba quorumdam præſumptione contemnitur, & homo dignatione Dei honoratus, indignus hominibus iudicatur. Quis enim hic eſt ſuperbiæ tumor, quæ arrogantia animi? &c.]

Sed quantum te deſerat, & procul abhorreat iuſtitia quam præſumis, vt omnes intelligant, quæ ſunt abs te poſita contra ſententiam Apoſtolicæ Sedis, hic reddamus: Ais in primis, contra omnem rationis formam litteras Apoſtolicas eſſe conceptas, & aduerſus id quod diuina Scriptura, Patrum doctrina, & ſacri canones docent, eſſe conſcriptas. Sententiam vero excommunicationis ijſdem Apoſtolicis litteris promulgatam, non ſolum iniuſtam eſſe, & indebitam, ſed etiam nullam, nulliusq. momenti illegitime fulminatam, nullo iuris ordine ſeruato.] iſta leguntur in illis totidem verbis expreſſa. ſed ſingula percurramus. Contra omnem rationis formam, & ſcita ſacrarum legum litteras aduerſus vos ab Apoſtolica Sede datas affirmas. Hic cogimur inuiti in memoriam reuocare, quæ per vos & veſtros miniſtros perperam perpetrata, diu multumq. diſſimulata ſunt ab Apoſtolica Sede; deplorata tamen ſemper, dum nulla penitus emendatio ſequeretur: quæ, ſi ex ſacrorum præſcripto canonum res agendæ fuiſſent, guttas pluuiæ fulmina anathematis ſuperaſſent. Quot vidimus Romæ miſeros exulantes Epiſcopos, vobis ſubditis ciuitatibus præfectos, dira perſecutione vexatos, cum obrutam reuocare in lucem tentarent eccleſiaſticam libertatem? Quot clericorum inferioris ordinis perlatæ ſunt iugiter querelæ, de foro eccleſiaſtico intercepto, & expilatis bonis eccleſiarum, ſublatis iuribus, inuaſis eccleſijs, violato ſacro aſylo frequenter? Qui annuntiatus frequentior Apoſtolicarum

litterarum contemptus, ipsius vero in primis Bullæ in Cœna Domini promulgari solitæ violatio, & cum violatione despectio? Prætermittimus verba contumeliosa, salsa dicteria, arguta scommata, irrisiones & inuectiuas, quibus iugiter exagitare consueuerunt vestri S.R.E. Clerum, isthæc iugiter perpeti assuetum, non parcentes ei, qui Christi loco, ipsius voluntate, primarium thronum obtinet, summo Pontifici: vt pudeat nos ista referre, quæ vos inferre delectet. Hæc & alia id genus plurima sæpe ingesta, & audita frequenter sunt pacifice, & æquo animo adeo tolerata a prædecessoribus clementissimis, vt ipsis iam sua ipsorum patientia verteretur opprobrio, cum a nonnullis aduersus eos zelo Dei æstuantibus illud Dominicum iactaretur: [a] Simon dormis? Attamen passi sunt potius insimulari torporis, quam periclitari in Sede Apostolica tolerantiam; expectans cum [b] Apostolo, si quando daret vobis Deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscentiam a laqueis diaboli.] Vbi vero cognitum est, etiam firmitate legum per vos vestra obfirmata esse peccata: haud amplius tolerantiæ tempus visum est, sed diuisionis & combustionis, dicente messoribus patrefamilias illud Euangelicum: [c] Colligite zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum.]

a Marc. 14.
b 2. Tim. 2.
c Matth. 13.

Hic perpendite, an contra omnem rationis formam (quod obtenditis) diuinamq. Scripturam, ac doctrinam Patrum, & sacros canones custos sacrarum legum Romanus Pontifex, post diu dissimulatum patientiæ somnum, tandem vindex euigilauerit: cum eidem omnes militent rationes, diuina aspirent oracula, Patres faueant, consentiant sacri canones, quorum vos omnium contemptores, omni destituti sacrarum legum præsidio, in illud absurdum impegistis, dixerim & monstruosum, vtpote hactenus a Catholicis intentatum, a schismaticis tantummodo, & ab hæreticis vsurpatum, vt laici cum sitis (quod neque sibi Episcopi in Concilijs arrogarunt) pronuntiare audeatis, ipsam in vos promulgatam excommunicationis sententiam a summo Pontifice esse iniustam, indebitam, nulliusq. momenti, atque illegitimam, vtpote (quod subijcitis) nullo seruato iuris ordine latam. Vnde tanta vobis auctoritas, vt iudicetis Iudicem vniuersorum, quem nullum hactenus Concilium legitime congregatum ausum est iudicare, cum ab eo omnia œcumenica Concilia accepere auctoritatem, vt absque eius sententia ipsa nec œcumenica dici, aut indici potuerint; nec in eis sanciti canones alicuius fuerint firmitatis; in quibus & frequenter sit conclamatum: Prima Sedes a nemine iudicatur: & Pontifici dictum: Tua te sententia purga, vel damna?] Ista cum fuerint hactenus summa religione custodita: quomodo laici hominis sententia labefactantur, ac penitus infringuntur?

Quis audiens ista, non cum [d] Ezechia mox illud exclamet: *d. Isai. 37.*

*a 4.Reg.*19. Blaſphemiæ dies hæc?] & ſicut ille [a] Rabſacis litteras impias at-
*2.Paral.*32. tulit in templum, & expandit eas coram Domino: ita quicumque
fidelis,in cuius manus eædem ipſius Ducis litteræ contumaces at-
que proteruæ peruenerint, legeritq. horrendas blaſphemias effu-
ſas in contumeliam Apoſtolicæ Sedis, & contemptum eius, qui in
ea a Chriſto per Spiritum ſanctum magno miraculo poſitus ſedet
Petri ſucceſſor,Chriſti Vicarius Paulus V. inferat eas in baſilicam
Petri, admoueat Confeſſioni ipſius, ibidemq. expandens eas, illa-
tam tantam contumeliam eius Cathedræ clamet,& deploret iniu-
rias, ipſumq. inuocet ſuæ ipſius, quam a Chriſto regendam acce-
pit, Eccleſiæ defenſorem? vltores inſuper appellet ſanctiſſimos
conditores canonum, & defenſores ipſorũ Eccleſiæ Romanæ Pon-
tifices, & Sanctos omnes, in quorum omnium deſpectum præſum-
pta tanta abs te eſſe noſcuntur? Qui cum adeo contempſeris thro-
num, in quo habita ratione connexionis membrorum cum capite,
ipſe Chriſtus inſedit: noueris ſummo damno tuo in petram impe-
*b Pſal.*140. giſſe; de qua primum ſit dictum in Pſalmo: [b] Abſorpti ſunt iuncti
*c Matth.*21. petræ iudices eorum.] & a Domino de eadem; [c] Qui ceciderit ſu-
per lapidem iſtum, confringetur; ſuper quem vero ceciderit,con-
teret eum,] ea nimirum confractione atque contritione, de qua
iam dixerat ibidem verbis illis apertiſſimis: Auferetur a vobis
regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius.] Petra au-
tem ipſa,quouis impetu agitetur, verbo Domini confirmata, nul-
lam ſit vnquam paſſura iacturam. Vera ne ſint iſta,periodus mil-
lenorum ac ſexcentorum annorum Chriſti regnantis edocet,qua
innumeris impetita contrarijs petra iſta, ferro & igne tentata
ſæpiſſime, nullam ipſa ſenſerit,ſed plurimam intulerit laceſſenti-
bus læſionem.

Quomodo autem auſus es pronuntiare illegitimam, iniuſtam,
ac dicere excommunicationem eſſe nullam, quæ auctoritate non
caruerit pronuntiantis,cui nec alia neceſſaria defuerint ad actum
legitimum conducentia: vnde omnes iſtæ tuæ de nullitate exce-
d Iren.lib.3.c.3. ptiones neceſſe ſit euaneſcere? cum inducatur pariter neceſſario
e Cyprian. de vnit. Eccl. ex præmiſſis, nullo pacto dici poſſe eamdem eſſe ſententiam ex-
f Idem epi. 52. communicationis nullam vel iniuſtam, ſed omnibus eſſe conſen-
g Optat. contra tientem Eccleſiæ iuribus,& exemplis: quam neque indebitam (vt
Par. lib. 2. inique aſſeris) illegitimamve (vel vt male infers) aut nullius eſſe
h Hier. ep. 57. momenti (vt manifeſtiſſime erras) aſſerere quiſquam poterit, niſi
58.85. cui Fides Catholica male oleat, & ſit Primatus ipſe Petri contem-
i Aug. ep.165. ptui, exiſtimetq. cum hæreticis recentioribus, Romanæ Eccleſiæ
& cõtr.ep.Mar. priuilegia non eſſe a Chriſto, ſed ab Imperatoribus,cum Patres &
c.4.& contr.par ſanctiſſimi martyres, [d] Irenæus, & [e] Cyprianus, qui [f] Fabiani lo-
tes Donati. cum, Petri locum appellat, [g] Optatus Mileuitanus, ſanctus [h]
k Leo epi. 55. 89. & in homi- Hieronymus, ſanctus [i] Auguſtinus, Fulgentius, ſanctus [k] Leo Ma-
lijs frequenter.

gnus,

gnus, Gelasius, [a] Ioannes Papa & martyr in epistola ad Iustinianum, Vigilius ad eumdem, [b] Gregorius Magnus, & denique omnes, quorum fastidio est immensum numerum recensere, omnes inquam tam Occidentales, quam Orientales confessi sint Patres, auctoritatem a Christo acceptam ad Romanos Pontifices per Petrum esse transfusam: eorumdemq. omnium vna eademq. sit sententia, Primatum Romanæ Ecclesiæ per Petrum a Christo descendere. Vnde omnes semper negarint ipsi Romani Pontifices, præsertim vero Gelasius, Bonifacius, Nicolaus, & alij posteriores, neque per Synodos, neque per Imperatores Romanam Ecclesiam esse, quod est, caput omnium Ecclesiarum, & super omnes auctoritate pollentem; sed tantum Christi promissione, quod & omnes sunt professi successores ipsius, ac denique omnes, quotquot nomen Catholicum meruerunt: vt ista negasse, sit omnino ab Ecclesia Catholica exulasse, & cum hæreticis Nouatoribus collegisse; quorum mentis obtusæ argumenta repereris abundanter in Annalibus Ecclesiasticis confutata.

a C. de sum. Trinit. & Fide cath. 4.
b Greg. Mag. lib. 4. ep. 32.

Christi igitur priuilegio roborato Petri Apostolatu, eadem promissione vniuersa eiusdem est roborata successio, de qua ad Anastasium Imperatorem Gelasius post alia, de ijsdem dignissime sicut iustissime prædicata: Impeti, inquit, possunt humanis præsumptionibus quę diuino sunt iudicio constituta, vinci tamen quarumlibet potestate non possunt.] præfatus hæc antea: Et si cunctis generaliter sacerdotibus, & recte diuina tractantibus Fidelium conuenit corda submitti: quanto potius Sedis illius Præsuli consensus est adhibendus, quem cunctis sacerdotibus Diuinitas summa voluit præeminere?] Cuius despectus quanti sit criminis, inde inferas, quod etiam minimorum Episcoporum, censuris ecclesiasticis rem agentium contemptus, sic afficit contemptores, vt indignos eos reddat ipso nomine Christiano. Nam accipe quæ Gregorius [c] Magnus ait, quem & citat [d] Nicolaus Papa: Si vero sunt qui dicunt, quia compulsus quispiam necessitate, si anathematizatus fuerit, anathematis vinculo non tenetur: ipsi sibi testes sunt, quia Christiani non sunt, quia ligamenta sanctæ Ecclesiæ varijs existimant conatibus soluere &c.] Quod si obtentus necessitatis nec sufficit, vt quis inualidam, vel nullam fuisse excommunicationem dicere possit, quo eam contemnat: vtique multo minus si iniusta fuerit, sponte sua contemnere aliquis debet.

c Greg. lib. 9. ep. 39. prope fin.
d Nicol. ep. 9.

Est plane vulgata illa Scriptorum omnium recepta sententia, excommunicationem siue iustam siue iniustam esse timendam, ac minime contemnendam: quod velut firmissimum axioma ecclesiastica custodiuit antiquitas. Vt quod iam ab omnibus vbique & semper probari possit assertum, nulla prorsus habenda sit ratio, si quiuis magni nominis homo his quidpiam contrarium visus sit

asseruisse: quem penitus contemnendum esse, his verbis docet Vincentius [a] Lirinensis magnę existimationis antiquus Theologus, dicens: Ille est verus & germanus Catholicus, qui veritatem Dei, qui Ecclesiam, qui Christi corpus diligit, qui diuinæ religioni, qui Catholicæ Fidei nihil præponit, non hominis cuiuspiam auctoritatem, non amorem, non ingenium, non eloquentiam, sed hæc cuncta despiciens, & in Fide fixus & stabilis permanens, quidquid vniuersaliter antiquitus Ecclesiam Catholicam tenuisse cognouerit, id solum sibi tenendum, credendumq. decernit: quidquid vero ab aliquo deinceps vno præter omnes, vel contra omnes Sanctos nouum & inauditum subinduci senserit: id non ad religionem, sed ad tentationem potius intelligat pertinere.]

a Vinc. Lirin. contra hæres.

Via hæc regia, ambulandum per eam: declinans vero per contemptum ad dexteram, vel sinistram, magnam sibi, in quam incidat foueam parat. Inobedientia enim pariens contemptum, reatum contrahit quouis alio grauiorem. siquidem diuina Scriptura testatur: [b] Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.] Contra vero summa est laude digna simplicitas iusti, qui timens culpam, vbi non est culpa, innocentiam integram seruat, & gratiam auget. Hinc laudatur pietas Theodosij iunioris Augusti, qui non iniustam tantum, sed quæ nulla penitus erat, vtpote excommunicatio lata ab homine petulante, cuius nulla erat prorsus excommunicandi auctoritas, ita exhorruit, vt neque cibum sumere vmquam sustinuerit, quousque ab eodem, a quo eiusmodi nulla excommunicatio progressa esset, benedictionem consequeretur. Sed audi breuem ipsam historiam memoria dignam, quam [c] Theodoretus recitat his verbis: Vir quidam excolens vitam monasticam, animo paulo audaciore præditus ad Imperatorem rei cuiusdam petendæ gratia accedit. Quod cum sæpius fecisset, Imperatori ecclesiastica interdicit communione, vinculoq. Ecclesiæ ei iniecto decedit. Imperator autem fide cum primis excellens, ad palatium veniens, cum tempus instaret conuiuij, & omnes conuiuæ adessent, dixit se non prius capturum cibum, quam Ecclesiæ vinculo solueretur. Proinde vnus ex familiarissimis ad Episcopum mittit, vt potestatem faciat ei, qui ipsum ligauerat, vinculo soluendi. Cum autem Episcopus respondisset, non debere cuiusque vinculum admittere, significassetq. eum solutum esse: non tamen solutione illa contentus fuit, donec ille, qui eum ligauerat, magno cum labore conquisitus, communioni illum restituisset. huiusmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides.] hactenus Theodoretus, & quidem factum repręsentans laude dignissimum: siquidem totum impensum est pietati, quidquid ex nimia scrupulositate videri poterat esse progressum. Odoratus est autem in sacrificio Dominus

b 1. Reg. 15.

c Theod. hist. lib. 5. c. 37.

odorem

odorem ſuauitatis, qui pro ipſo aduerſus barbaros atque tyrannos pugnans, ipſi integrum atque floridum conſeruauit Imperium, atque feliciter propagauit. At iam, quod ad Ducis litteras ſpectat, ſatis.

Quod autem pertinet ad litteras Senatus, contra eamdem excommunicationem publice datas ad populum: quod in eodem argumento verſentur, eadem remaneant confutatæ reſponſione. Ceterum ſimillimum plane id genus litterarum eſſe ſcias illi, quod male vſurpatum a Michaele Imperatore, a Nicolao [a] ſummo Pontifice ita deſcribitur, & condemnatur: Tantis erat epiſtola verbis contumelioſis, immo blaſphemijs reſperſa, vt ſcriptor eius non niſi in gutture colubri calamum tinxiſſe putetur, & dictatoris labia pro dictionibus venena fudiſſe videantur: adeo vt ſi cuiuſpiam ſimpliciorum cor penetrent (non enim hæc aures prudentium ſuſcipiunt) hunc continuo necent, nimirũ tanto miſerabilius, quanto mors animę magis quam corporis per illum virulentum hauſtum admittitur.] Ex quibus vt aliqua promamus, ac ſimul promendo eadem confutemus antidoto, necando, quod poſſit necare, venenum: habetur in eis in primis quod mordeat Clerum, & ſugillet pios, nimirum querela, quod (vt aiunt) ſagacitate eccleſiaſticorum, & ſimplicitate piorum, quarta iam pars eſſet alienata Veneti dominij bonorum immobilium. Sententiam plane dignam non religioſiſſimo veſtro Senatu Veneto, ſed Anglicano conuentu, qui apud vos eſt, vbi in odium Catholicorum Fidelium eiuſmodi ſolent effutiri dicteria. Vnde dicere cogar: [b] Anathema in medio tui eſt Iſrael.] nec eſt quod parere aliquid boni poſſit, immo non eſt malum, quod ex ea malorum fecunda propagine germinari non valeat. Quis aliquando orthodoxorum detraxit concionatori ſuadenti Fidelibus eleemoſynas frequentare? Manichæum hunc fuiſſe oportuit, eiuſmodi impietate reſperſum, qui nolit ſuaderi debere fidelibus, quod diuinis Scripturis faciendum, frequentioribus ſententijs ſermo diuinus inculcat. Sed & quis Catholicorum inuentus hactenus, qui bona ſua erogantes ſiue in reſtitutionem collabentium eccleſiarum, ſiue in ędituorum alimoniam, quod factum liquet a quamplurimis viris ſanctis, hos, vt vos, ſimplices nominarit, quos [c] Redemptor noſter, eo quod negotiari vtiliter ſciuerint, prudentes appellat? vt qui didicerint pecunia traiectitia cælum emere, & redimere temporarijs æternitatem, & [d] transferre theſauros in cęlos, vbi neque ęrugo, neque tinea demolitur, atque facere ſibi [e] amicos de mammona iniquitatis, a quibus in æterna tabernacula recipiantur. Quibus & competat nomen non adulterinæ, ſed veræ ſimplicitatis, qua Iob [f] ſimplex & rectus, ac timens Deum laudatur, & [g] Daniel, quod in ſimplicitate liberatus eſt de ore leonum; & Pauli [h] Apoſtoli admonitione doceamur dicentis:

a Nicol. ep. 9.
b Ioſ. 7.
c Matt. 24. Luc. 12.
d Matth. 6. Marc. 10. Luc. 12. & 18.
e Idem. 16.
f Iob 1.
g 1. Mach. 2.
h Rom. 12.

centis : Qui tribuit, tribuat in ſimplicitate. Sancta plane ſimplicitas, non quę penes vos ſonat fatuitatem, qua ſugillatis omnes, qui bona ſua reliquerunt eccleſijs : qua contumelia ſuo damno Mauritius Imperator ſanctum Gregorium legitur perſtrinxiſſe.

Addis inſuper de viris eccleſiaſticis, quod otioſe fruantur bonis eccleſiarum, partis populi totius ſudoribus: ſed cum neminem excipiatis, cum ſint ex ijs complures, quos certum eſt digne in Euangelio laborare, ad Deum pro populo puras leuare manus; ſatis apparet, oculum [a] eſſe nequam, ante quem totum corpus appareat tenebroſum, cum nec intueri poſſit, nec diſtinguere filios lucis a filijs tenebrarum. Sed pœniteat vos hac in re eſſe imitatos Iulianum Apoſtatam, qui ijſdem inceſſebat calumnijs ſeruos Dei; qui & ſicut eſt ipſe Deum expertus vltorem, vos pariter ſentietis execrandi ſceleris vindicem, qui lędentibus ſeruos ſuos acerbiſſime comminatus eſt, dicens : [b] Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.] Sed hęc leuiſſima ſunt, & nullius fere momenti reſpectu eorum, quę mox inferius aduerſus omnes eccleſiaſticos euomuiſtis, quæ etſi vera fuiſſent, veſtris publicis litteris nequaquam ſpargenda erant in vulgus, ſed omni reuerentia contegenda, cum noueritis filios Noe [c] retrorſum incedentes, & caute obtegentes verenda patris, benedictionem eſſe conſecutos; Cham autem perpetuo maledictum. cuius vos exemplum ſectatos par pœna condemnet, niſi vera pœnitentia crimen diluat, quod faciendũ hortamur.

a Matth. 6.

b Zach. 2.

c Geneſ. 9.

Quod ſi vos adeo ſeueri exactores, paucorum delicta cõuertitis in vniuerſos; plane grauiſſime inde peccatis, cum vno faſce iuſtos comprehendatis cum iniuſtis, eoſdemq. pari affectos ignominia pari cenſeatis dignos eſſe ſupplicio : vt omnes quidem in vos exclament tantæ arbitros iniquitatis. Si vero adeo ſancti videri vultis, vt pati non poſſitis quempiam Eccleſiaſticorum extra diſciplinam ſacrorum canonum euagari : laudarem zelum, ſi eſſet ſecundum ſcientiam, quę docet naturę exemplis, admixta ſegeti zizania creſcere, & donec ventiletur, grano paleam eſſe commixtam, monetq. ex alijs innumeris Scripturę diuinæ ſententijs, & quod potiſſimum eſt, docet exemplo Chriſti ſummæ ſapientię Patris, qui in numero duodecim Apoſtolorum paſſus eſt vnum ex ijs furem eſſe, & proditorem, atque ſacrilegum, inſigniorem ceteris peccatorem, qui fuerint aliquando, vel in æternum futuri eſſent : ne quis adeo miraretur, vel ſcandalum pateretur, ſi forte contingeret in eius Eccleſia quemlibet duodecimum ſacrorum miniſtrorum inſtar Iudę reperiri omnium ſceleſtiſſimum ; quod abſit, vt poſſit aſſerere quiſpiã. Sed & ſi vere abſque calumnia diceretur: ad Chriſti exemplum, quo tuto contineremur aſylo, eſſet legitime prouocandum. Non tamen iſta dicimus, vt eiuſmodi delinquentes ſaluos eſſe velimus, ſed acerrime puniri per ſuos iudices, veſtros conciues

ues, præfectos ecclesijs sub vestro dominio constitutos Episcopos, ad hoc ab ipsis Romanæ Ecclesię Pontificibus vestrates electos, vt cum non per alienos, sed per vosmetipsos cuncta administrari videretis, sineretis cuicumque foro iura habenti distincta, eidem esse salua.

Sed his omissis, iam illæ ipsæ litteræ, quibus adeo multipliciter & enormiter peccatum est, tamquam e portis inferi proditæ, in vltionem expansæ ad Petri Confessionem, in obliuionem perpetuo silentio complicatæ, scissæ in redargutionem audacissimæ scissionis, vti mendaces & contumaces, calumniosæ atque proterуę, quibus ita ignominiose Romanam Ecclesiam impetistis: eandem excipiant digne sententiam, qua his similes litteras Michaelis Imperatoris blasphemas & calumniosas Nicolaus [a] Pontifex condemnauit igni tradendas, his pronuntiatam ab ipso verbis: Decernentibus nobiscum & simul *considerantibus ijsdem sanctissimis fratribus & Coepiscopis nostris, ipsam epistolam (seu potius ipsas epistolas) in stipite videntibus cunctis suspensas, vasto supposito foco, ad vituperium vestrum coram omnibus nationibus, quæ penes Memoriam S. Petri multiplices inueniuntur, extremæ perditioni donabimus. Quatenus his rite patratis, discat pius quod amet, & crudelis quod timeat.] hęc Nicolaus. quæ & facta sunt sub eiusdē Nicolai Pontificis successore Hadriano Pontifice tam de litteris Imperatoris, quam de Photij Patriarchę. Maneat ergo suo robore constans sententia Nicolai, qua in contumaces & calumniosas litteras Michaelis Imperatoris est iudicatum, & præiudicatum in vestras illis similes, & alias quascumque eiusdem generis litteras contigerit exarari: quas semper respuit, nec lectione quidem dignas existimauit antiquitas veneranda. hinc de his ad Cornelium Cyprianus: [b] Viderint qui vel furori suo, vel libidini seruientes, & diuinæ legis, & sanctitatis immemores, iactitare interim gestiunt, quæ probare non possunt; & cum innocentiam destruere ac expugnare non valeant; satis habent, fama mendaci, & falso rumore maculas inspergere. Certe quod Prępositis & sacerdotibus congruit, danda est opera, vt talia cum a quibusdam scribuntur, per nos respuantur. Porro hæc fieri debere ostendimus, si quando talia quorumdam calumniosa temeritate conscripta sunt, legi apud nos non patimur.] hæc acerrimus vindex existimationis Apostolicæ Sedis, & qui sederet in ea Romani Pontificis, martyr gloriosissimus Cyprianus. ac de vestris litteris hactenus.

Quoniam autem fortasse contigerit, vt aculeata Parænesi vos queramini a nobis esse perstrictos: ad illam prouoco vos sacrorum Prouerbiorum sententiam: [c] Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis:] in memoriam reuocando, quod scripsit lacrymans Ieremias, inde videlicet populo florentissimo,

a Nicol. ep. 9.

* al. confidentibus

b Cyprian. ep. 42.

c Prou. 27.

mo,& ciuitati ampliſſimæ excidium prouenisse, quod (vt ipſe inquit) Prophetæ non aperiebant tibi iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent.] Vnde maximi loco emolumenti ducere debeatis, ſi hortando, monendo, rogando,& arguendo veſtra ad curationem peccata detegimus, quorum, dum latent, ſit prorſus deſperanda ſanatio. Quamobrem vt dicam cum Apoſtolo: [a] Eadem ſcribere, mihi quidem non pigrum, vobis autem neceſſarium. Videte canes,videte malos operarios,videte conciſionem.] Nempe cauete hæreticos, quos & habetis inter vos habitantes, & eiſdem conniuentes prauos Catholicos,conciſionem ſuadentes,nimirum ab Eccleſia Catholica ſciſſionem. Qui ſcindit, ſcindatur ipſe, acclamatum eſt ſæpe in Concilijs œcumenicis, ſecundum illud propheticum: [b] Quæ fecit, facite illi.] nempe vt qui ſcidiſtis Eccleſiam Dei, patiamini ipſi in Republica veſtra ſciſſuram. Admoneat vos periculum veſtrum:exterreat perditio veſtra. Periculum, inquam, quod Deus ob leuiorem populi in ſacerdotem contemptum conuertit iratus in regnum, ſanctam ipſam quam inſtituerat Rempublicam inter Hebræos. Audite ſcribentem ad Rogatianum Epiſcopum,ſanctum [c] Cyprianum glorioſiſſimũ martyrem, & iſta ex diuino oraculo ſic deducentem: Cum Samuel ſacerdos a Iudæorum populo ob ſenectutem, ſicut tu modo, contemneretur; exclamauit iratus [d] Dominus,& dixit: Non te ſpreuerunt,ſed me ſpreuerunt. Et vt hoc vlciſceretur, excitauit eis Saul Regem, qui eum iniurijs grauibus affligeret, & per omnes contumelias & pœnas ſuperbum populum calcaret, & premeret, vt contemptus ſacerdos de ſuperbo populo vltione diuina vindicaretur,]dum ipſorum Rempublicam ſua Deus plantatam manu mutauit in regnum. hæc vos pericula vitanda moneo.

a Philip. 3.

b Ierem. 50.

c Cypr. ep. 65.

d 1. Reg. 8.

Exterreat vero vos magis, quam dixi timendam, perditio veſtra. Nam cum grauius peccatum,grauius ſupplicium iure exigat; & vtique cum inſolentius & contumelioſius agitur in ſacerdotem, grauiorem conſueuerit Deus inferre vindictam: quæ igitur manere putatis vos damna, qui adeo enormiter peccaſtis in eum, qui loco Petri ſedet in Apoſtolica Sede, Chriſti Vicarium? immo in Chriſtum ipſum peccaſtis, dum eius tunicam inconſutilem (quæ eſt Eccleſia) ſchiſmate conſcidiſtis. Sit vobis in exemplum Saul, cum contempto Samuele, eius ſpretis iuſſis, vendicauit ſibi quod ſacerdotalis muneris eſſet: quem & paſſus redarguentem, vt abeuntem retineret inuitum, ipſius ſcidit pallium [e] recedentis, cum & de vltione mox accepit oraculum, Samuele ad ipſum dicente: Scidit Dominus regnum Iſrael a te hodie.] Et quod ea ſententia non eſſet quauis pœnitentia reuocabilis, iſta horrore plena verba ſubintulit: Porro Triumphator in Iſrael non parcet, & pœnitudine non flectetur: neque enim homo eſt, vt agat pœnitentiam.] & quantum-

e 1. Reg. 15.

quantumlibet dixerit Saul ipſe: Peccaui, non fuit dignus audire, vt Dauid reprehenſus a Nathan: [a] Et Deus tranſtulit peccatum tuum.] nec vidit poſt hæc amplius Samuelem perditionem ipſius fruſtra lugentem. Quæ ipſa in exemplum perfidorum Principum iura Eccleſiæ inuadentium [b] Damaſcenus aduerſus Iconomachos agens inducit, atque ait: Regum eſt ciuilis adminiſtratio: eccleſiaſtica vero conſtitutio Paſtorum atque Doctorum. Impetus iſte latronum eſt, fratres. Saul ſcidit pallium Samuelis. Et quid ei contigit? Abſcidit regnum eius Deus.] Abſcidiſtis vos, & conſcidiſtis in fruſta tot ſciſſionibus, quot inobedientijs contumacibus Chriſti tunicam in Romano Pontifice. Quid non timendum? vel non pauendum? Fiat, rogo, Deus ipſe miſericors & placabilis vobis, in omnibuſq. propitius, ſicut cum per Ieremiam [c] comminatus eſt populo, dicens: Inſanabilis fractura tua, peſsima plaga tua:] & tamen eodem contextu inferius ſubdit: Obducam cicatricem tibi, & a vulneribus tuis ſanabo te, dicit Dominus.] Non enim obliuiſcetur miſereri Deus. Expiate igitur culpam, crimen abluite lacrymis pœnitentiæ.

a 2. Reg. 12.

b Orat. 1. Ioan. Damaſc.

c Ierem. 30.

Erigite inſuper animos, rememoramini [d] priſtinos dies, in quibus illuminati magnum certamen ſuſtinuiſtis, quando non commiſcuiſtis vos ſchiſmaticis, ſed arctiſſimo glutino vnitatis Romanę inhæſiſtis Eccleſiæ; ob idq. paſſi grauiſſima a Longobardis, & a contribulibus veſtris, quo nomine ab Honorio Romano Pontifice, datis [e] ad comprouinciales Epiſcopos litteris, Veneta Reſpublica, Chriſtianiſſima ab eodem fuerit appellata, inſigni gloriæ titulo, nonniſi de Romana Eccleſia bene merenti conferri ſolito. Sed & præter egregium titulum quid pręterea fuerit eadem Reſpublica Veneta virtutis merito ab eadem Sede Apoſtolica conſecuta, glorioſe prædicat Gregorius [f] Septimus, ſic ſcribens ad Dominicum Ducem & populum Venetiarum: Scitis enim, quoniam præ multis terrarum partibus diuina diſpenſatio terram veſtram Patriarchatus honore ſublimauit, cuius dignitatis eminentia ex ſui ipſius nominis & officij prærogatiua adeo auguſta & rara eſt, cum non amplius quam quatuor in toto mundo reperiantur.] & inferius: Poſt Apoſtolicam Sedem, omnibus quæ ſunt in Occidente gentibus clariores extitiſtis.] Vnde autem tanta vobis gloria, Pontificijs monimentis adeo celebrata, niſi ex ſchiſmatis odio implacabili, & Romanæ Eccleſiæ pace & vnitate tenaciſſima comparata? Propagata vero felicioribus, ſicut & maioribus incrementis, cum itidem maiores veſtri, veſtræ Reipublicæ decus & ornamentum, in ſummo diſcrimine conſtituti, cum dubia lance ſuſpenſus penderet orbis, & Principatus illi viderentur penitus interituri omnes, qui audaciſſimo Principi, ſchiſmatico Imperatori Friderico Aenobarbo aduerſus Romanam Eccleſiam contra Alexan-

d Hebr. 10.

e Habetur 8. Tom. Annaliũ hoc Anno 630. prope fin.

f Lib. 1. ep. 32.

drum Pontificem non iungerentur: ijdem vestri generosissimi prędecessores, vere Christi fideles, in spem [a] contra spem credentes, elegerunt [b] affligi cum populo Dei potius, quam regnare cum Ecclesiæ Romanę hoste obstinatissimo Pharaone. Sicq. iuncti tunc fœdere cum Longobardis, facti sunt omnes simul Romanę Ecclesiæ defensores, schismatis vero fortissimi euersores, honestissimo patefacto aditu ad suam ipsorum Rempublicam Christianissimam augendam, conseruandam, ac solidandam. Quibus a Domino tunc datum est, vt in ipsorum primariam Venetam ciuitatem trophæa inferrentur partæ victoriæ; quando & facti sunt ipsi nobilissimi ciues tanti Pontificis exceptores, exhibitores etiam triumphi omnium præstantissimi, sed & munificentissimi in expensis, promptissimi in obsequijs, in custodijs solertissimi. Vnde sibi celeberrimam a mortalibus cunctis immortalemq. gloriam compararunt, illustrata tunc mirifice eadem ciuitate manubijs Augustalibus, magis vero Pontificijs aucta fulgoribus, & sacris locupletata muneribus, e penu cælesti largissime, Deo manum suam aperiente, profusis: honoris insuper titulis consignata perennibus, illis vero præcipuis, ex quibus pręstantissimi ciues eius iure nominati sunt, schismatis euersores, vnitatis Catholicæ defensores, pacis conciliatores, fundatores quietis, atque Romanæ Ecclesiæ susceptores, ac protectores.

a Rom. 4.
b Hebr. 11.

At quinam modo audent insurgere eiusdem Reipublicæ hostes audacissimi, tantæ gloriæ euersores, vt contrarijs factis tenebrosa obducant ista caligine; aspergantq. ignominijs, quæ tot tantisq. sudoribus parta, sanguine comparata est, auitam gloriam? Cum autem consueuerint in quauis bene instituta Republica iuniores æmuli esse maiorum; nec pati ab antiquioribus suis esse degeneres, quos & factis egregijs superare contenderint: quinam modo [c] spiritus vertiginis exagitauit Principes sapientes, vt ab Ecclesia Romana (quod pro monstro habendum) adeo pudenda contradictione defecerint?] Potuitne istud fieri, vt a Petro scinderetur schismate Marcus, a patre filius, a magistro discipulus, ac minister assiduus, & vbique fidelis? Qui enim olim maximo lucro vestro, nonnisi odio schismaticorum reliquit a se fundatam ecclesiam Alexandrinam: maximo quidem damno vestro, si sic perstiteritis (quod Deus auertat) vos relinquet, & Petro fixus inhærens, eius Vicario assidebit, & assurget in opus, contra schismaticos & hæreticos collaborans.

c Isai. 18.

Aliena vos pericula moneant. consueuit post scissionem desolatio sequi. Donatus in Africa schisma conflauit, a quo Donatistæ denominati fuere, qui vbi incurabiles redditi frequentiori lapsu, dati sunt omnes iusto Dei iudicio vna cum Africana prouincia Vuandalis primum, atque demum in excidium sempiternum Arabibus.

bibus. In Oriente non ſolum quam diximus, Alexandrina, ſed & reliquæ ſedes Patriarchales, vbi ſchiſmate ſe ab Eccleſia Romana ſciderunt, ſciſſæ ſunt pariter a protectione diuina, datæ omnes in captiuitatem, & ignominioſiſſimam ſeruitutem nefandæ Turcarum genti, ſub cuius iugo ferreo hactenus indies magis magisq. teruntur: in primis vero Græci ipſi auctores ſchiſmatis, exigente pœnas diuini acerbitate iudicij, vt palea ſub plauſtro ferrato teruntur, & conterentur quouſque deſinet eſſe [a] neruus ferreus ceruix eorum. Ad quod tam grande malum anteuertendum, egregie laborauit ſuo tempore, quo ſumpſit exordium Photianum ſchiſma, Baſilius Imperator, qui in diuino illo conſeſſu Octauæ œcumenicæ Synodi, Spiritus ſancti gratia congregatæ, ad præſentes ibi ſchiſmaticos egregiam habuit orationem, quam adhuc integram conſeruant Acta ſynodica: ex qua aliqua ſaltem hic vt deſcribantur, a nobis exigit importune rerum & temporum opportunitas. Audite quæſo tunc illis tantum, ſed nunc vobis ipſis Imperatorem diuino prorſus afflatum Spiritu perorantem: *a Iſai. 48.*

Vos quoque, inquit, qui curatione indigetis, ac medela opus habetis, pretioſa membra Chriſti, etſi neſcio quomodo a malo dæmone detenti, a capite, nempe a Romano Pontifice ſeparati eſtis: Vitis vera, quæ propter contentionem importunam, immo vero iniuſtam, in amaritudinem conuerſa es: Amici [b] & proximi noſtri, etſi propter odium irrationabile ex aduerſo appropinquantes & ſtantes, ac vnitatem reſpuentes. Suſcipite admonitionis ſermonem (non autem confundor dicere) etiam deprecationis. In id enim nos adduxit miſericordia, quam circa vos habemus. Scrutamini intima conſcientiæ veſtræ, & inuenietis vos male ab Eccleſia eſſe diſiunctos. Nouiſſima hora eſt, & Iudex pro foribus eſt, fratres: ne præoccupemur ab eius Eccleſia ſequeſtrati, & longe ab illius gloria proijciamur. Nihil turpe ducamus, paſſionem manifeſtare, & vulnus oſtendere, ac locum pœnitentiæ & medicinæ requirere, atque intra atrium ſaluantium fieri; ne confuſionem obedientiam arbitrando, confuſionis ęternæ ſumamus experimentum. Qualis autem hæc eſt confuſio, fratres, procidere Deo, & veniam expetere? Deo enim procidunt, qui Eccleſię & ſpiritalibus iſtis Patribus procidunt. Confuſio quidem reuera eſt & maximus pudor, immo vero in Deum dimicatio, nolle vnumquemque proprium confiteri peccatum, & humiliari propter Chriſtum, & lucrari & ſe & multos. *b Pſal. 37.*

Si autem omnino hoc confuſionem arbitramini: ego, cui Imperij ſuperpoſita eſt corona, forma vobis efficiar huius optimæ humilitatis. Ego qui imperitus & inſipiens ſum, bonum initium ero veſtrum qui ſapientes eſtis, & ſcientia clari. Ego qui in peccatis volutatus ſum, primus vobis typus fiam, qui mundi eſtis, &

virtuti operam datis. Ego primus memet ſuper pauimentum proijcio, purpuram & diadema paruipendens: aſcendite ad genas meas,& ſuper oculos meos incedite, nec reputetis magnum, Imperatoris calcare ſcapulas: nec uereamini pedibus tangere verticem, cui ſuperimponitur a Deo donata corona: omnia pati promptum habeo, & agere promptius, quæ vobis quidem confuſionem, mihi autem gloriam, & maximam claritatem conferre videntur. Neque enim in hoc curam gero gloriæ meæ, tantum vt videam communionem, vnitatem,& vnam eccleſiarum feſtiuitatem, tantum ne animæ detrimentum patiar, & gaudeat ſuper me ille omnium inimicus diabolus, captiuum ſumens, quod mihi deſiderandum eſt, tantum ſpei meæ lampas inſperate non extinguatur, per quam feſtinabam communi illuſtrari lętitia & gaudio.

Neſcio quod erat ſatagendum & efficiendum, & non feci; vel quos proponendos admonitionis & deprecationis ſermones, & non propoſui. vos de cetero videbitis. Innocens enim ſum a perditione veſtra. Si vero & ad magnum & horrendum illud Iudicium futuræ diei vos remittitis,quaſi pro vobis rationem daturos: noſcite quia bene noui,quia nullus vobis iuſtitię ſermo ſiue hic adeſt, ſiue illic aderit; niſi quantum in hac controuerſia inuentum extiterit. Verum ſi vultis ante illud Iudicium,conſcientiæ veſtrę interrogare iudicium:dicetis amplius nihil,quam quod ab Imperio noſtro dicitur. Deponite igitur contentiones, fratres, & reſumite amorem fraternitatis: fugite diſſenſionem, & vnitatem amplectimini: odium auertite,& dilectionem in ſinum recipite: ſtate cum probabilibus, & capiti compaginamini. Recipite per obedientiam diuinæ communionis gratiam,& nihil ob ſęcularia ſitis ſolliciti. Sunt enim apud compatientiſſimum Imperium noſtrum ſuſceptionum modi diuerſi,per quos conſolabimur, & inceſſanter, quæ ſecundum ſæculum vobis opportuna fuerint, faciemus. Rurſus multimode decertabimus, obſecrantes, rogantes, & omne ingenium commouentes ad ſpiritales Patres noſtros & Patriarchas,vt diſpenſent quid eorum quę inſunt animo veſtro; tantum ne temere contra ſalutem veſtram agatis.&c.] hæc & alia plura Imperator ad ſchiſmaticos Epiſcopos, ſententia Romani Pontificis excommunicatione damnatos,hactenus in ſchiſmate permanentes.

Iſta ſi ſpernitis, tanta charitate, atque animi demiſſione pronuntiata ab orthodoxo Imperatore,& eius contemnitis lacrymas: hoſtium proculdubio eritis audituri cachinnos, & ab æmulis eiuſmodi ex diuina Scriptura iactari ludibria, & ſubſannari improperijs iſtis: Hæccine [a] eſt vrbs perfecti decoris, gaudium vniuerſæ terrę? Aperuerunt ſuper te os ſuum omnes inimici tui,] addentes: [b] Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis plena iudicij?] Exprobrantes inſuper cum deriſione deliria in ætate decrepita

a *Thren.* 2.
b *Iſai.* 1.

Reipu-

Reipublicæ senescentis, annisq. iam reliquas superantis; & quidem inexcusabilibus rationibus. Nonne delirium est aduersus Deum mortales bella suscipere, & contra diuinam institutionem audere laicos Dei ministris sacerdotibus dominari? Deliramentum quis esse negauerit,non curare,immo summe contemnere,habere loco ioci,immo & lucri,ab Apostolica Sede,ab ipsa Catholica Ecclesia excommunicatione esse præcisos? Deliratio nonne plane omnium maxima est,sperare extra Ecclesiam consequi posse salutem? At insuper quam grande illud delirium, Ecclesiam Romanam de vestra Republica semper bene merentem, conciliatricem Principum in sacrum fœdus,in bello sociam,in pace matrem, erga filiam propensiorem, beneficentia largiore pandentem sinum frugum:eamdem ab eiusdem filiæ amplexu diuellere,ac diro schismate separare? cum id nihil aliud sit, quam eiusdem Reipublicæ neruos succidere,& caput amputare? Sed delirium plane risu dignum quis neget,velle contra stimulū calcitrare,& obstinato animo vrgere, vt fronte feriat durissimam petram atque confringat? At non delirantis senis tantum, sed furentis insania animi signum illud est euidens,pro titulis gloriæ infame schismaticorum nomen consequi laborare,ac demum illud pudendum, quod ipsi adiacet, hæreticum.Sed & illud quidem grande delirium apparet omnibus, quod sub velamine libertatis,nectantur vincula seruitutis, connexa peccatis, testante id diuina [a] Scriptura, quę euacuari non potest,quod qui facit peccatum, seruus est peccati,& quod funibus [b] peccatorum suorum peccans quisque ligetur: contra vero contemnatur vera libertas, quæ sanctæ religionis cupiat vincula salutaria, quibus tantum obligata, libera consistere possit, ac tuta, fortis,& permanens gloriosa, secundum illud [c] Ecclesiastici ita monentis: Inijce pedem tuum in compedes illius,& in torques illius collum tuum.] & sequitur: Erunt tibi, inquiens, compedes eius in protectionem fortitudinis,& bases virtutis, & torques illius in stolam gloriæ, & vincula illius alligatura salutis.]

a Ioan. 8.
b Prou. 5.
c Eccls. 6.

His vero & alijs id genus obiectantibus vestræ gloriæ æmulis & aduersarijs,Respublica ipsa longiori senio effecta prudentior,mente sana, corde sapiens, ipsius nempe sanior pars ciuium,quod Anna Heli, iuste ista respondeat: [d] Nequaquam desipio, sed mulier infelix nimis ego sum: nec reputet me quis quasi vnam de filiabus Belial.] Nolens ipsa & inuita patior ista Politicorum pressuris suffocata nouantium. Respiciat iam Deus ignominiam meam, & iudicet.

d 1. Reg. 1.

At hic tandem finis esto. Sed doleo vehementer, quod absque, Valete. Ioannes [e] enim Apostolus id vetat facere,& cum eo omnis simul Ecclesia,quod indignos salutatione iuste iudicet eos,qui non communicantes Romanæ Ecclesiæ, omnis penitus sint salutis exper-

e Ioan. ep. 2.

expertes. Quod nolim putetis symbolum esse odij. Absit. Quisnam est qui magis præcipiat & inculcet inimicorum dilectionem, ipso Ioanne? Neminem odit Ecclesia, quæ inimicos diligendos esse monet scriptis, & ingerit verbis; sed quæ a Deo (vt ipsa [a] testatur) charitatem acceperit ordinatam: quæ sunt Dei, diligat ipsa; & peccata, quæ sunt extra & contra Deum, odio persequatur. Hinc Augustinus [b] scribens ad Maximinum Donatistarum schismaticorum antesignanum, eadem ratione detestatus in ipso dirum schisma, inter alios titulos, quibus honorare fas est hominem extra Ecclesiam positum, nominat dilectissimum. Testis est mihi Deus, quomodo vos omnes cupiam in visceribus Iesv Christi, & hoc oro cum Apostolo, [c] Ephesios commonente, vt in Ecclesia Catholica sitis vnum corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ.] extra quam connexionem & vnitatem nulla cuiquam penitus poterit esse salus, sed lugenda semper absque redemptione damnatio. Faxit Deus, vt sancti Spiritus gratia, difflata illa caligine, qua obtexit Deus in furore [d] suo filiam Sion, arrideat nobis prior illa vestra serenitas; & sidera errantia, [e] quibus procella tenebrarum seruata est in æternum,] in firmamento Ecclesiæ fixa resplendeant in æternum, secundum illud propheticum: [f] Stellæ dederunt lumen in custodijs suis, & lætatæ sunt, vocatæ sunt, & dixerunt, Adsumus: & luxerunt ei cum iucunditate qui fecit illas.] Amen.

a Cant. 2.
b Aug. ep. 203.
c Ephes. 4.
d Thren. 2.
e Iud. epist.
f Bar. 3.

Sit autem vobis Parænesis hæc (vt sic perorem cum [g] Augustino ad Donatistas) correctio, si velitis: testis vero, & si nolitis.]

g Aug. ep. 162.

FINIS.

